

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

**DIPLOMOVÁ PRÁCE
NEPŘIMĚŘENÁ DÉLKA SOUDNÍHO ŘÍZENÍ
V POJETÍ ÚS ČR A ESLP
NIKOLA ŠLAPÁKOVÁ**

PLZEŇ 2016

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

NEPŘIMĚŘENÁ DÉLKA SOUDNÍHO ŘÍZENÍ
V POJETÍ ÚS ČR A ESLP

NIKOLA ŠLAPÁKOVÁ

Studijní program: M6805 Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí práce: JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.

Pracoviště: Katedra ústavního a evropského práva

PLZEŇ 2016

Prohlášení

prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Nepřiměřená délka soudního řízení v pojetí ÚS ČR a ESLP“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 31. 3. 2016

.....
Nikola Šlapáková

Obsah

1. Úvod	2
2. Pojem spravedlivého procesu a úprava délky řízení	4
2.1 Právní úprava	7
2.1.1 Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod	7
2.1.2 Listina základních lidských práv a svobod	8
2.1.3 Vnitrostátní úprava	9
2.2 Prostředky zamezení průtahů	12
2.2.1 Organizační opatření pro zkrácení lhůty	13
2.2.2. Koncentrace řízení	14
2.2.3. Koncentrace řízení a Spolková republika Německo	17
3. Nepřiměřená délka řízení z pohledu Evropského soudu pro lidská práva	20
3.1 Absolutní a relativní průtahy	22
3.2 Kritéria určování délky řízení	23
3.2.1 Složitost věci	25
3.2.2 Chování stěžovatele	27
3.2.3 Postup státních orgánů	32
3.2.4 Význam řízení pro stěžovatele	37
3.2.5 Počet stupňů soudní soustavy	39
3.3.2 Konec lhůty (Dies ad quem)	42
3.3.3 Další okolnosti pro určení lhůty	43
4. Nepřiměřená délka řízení z pohledu Ústavního soudu ČR	45
4.1 Odpovědnost státu za nepřiměřenou délku	47
4.2. Okolnosti pro určení nepřiměřené délky z pohledu ÚS ČR	49
4.3 Prostředky nápravy porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě	52
4.4 Prostředky k urychlování řízení	54
5. Závěr	57
6. Resumé	59
7. Zdroje	61
7.1 Knižní publikace	61
7.2 Cizojazyčná literatura	63
7.3 Odborné články	64
7.4 Elektronické zdroje	65
7.5 Zákonné předpisy	65
7.6 Soudní rozhodnutí	66

1. Úvod

Tématem mé diplomové práce je nepřiměřená délka soudního řízení v pojetí Ústavního soudu ČR a Evropského soudu pro lidského práva. Důvodem mého výběru byla skutečnost, že se v současné době jedná o stále aktuální a diskutované téma, přičemž toto je hojně zastoupeno v judikatuře českých i evropských soudů, které neustále se vyvíjí.

Spravedlivý proces je jedním ze základních kamenů Listiny základních lidských práv a svobod (dále jen jako „Listina“) a Evropské úmluvy základních lidských práv a svobod (dále jen jako „Úmluva“), s čímž je úzce spjata i právo na přiměřenou délku trvání soudního řízení.

Obecně lze říci, že samotná délka trvání soudního řízení je širokou veřejností nejvíce diskutována a sama ze své vlastní zkušenosti vím, že názory veřejnosti, a to odborné i laické se na tuto problematiku velmi liší, což i přímo vyplývá z názoru ESLP, neboť je třeba hledět na jednotlivé charaktery samotného soudního řízení, tedy zda se jedná o věc trestní, obchodní apod.

Vzhledem k výše uvedenému je tedy nezbytné, aby právo na projednání věci v přiměřené délce, resp. projednání věci bez zbytečných průtahů bylo vždy přímo spjata s právem na spravedlivý proces.

V současné době se stává „trendem“ účastníků řízení, vyhýbání se samotnému jednání, čímž dochází k odročování jednání a ve věci samotné je pak rozhodováno později. Obecné soudy se snaží toto eliminovat, avšak paradoxně stále častěji dochází ke stížnostem na průtahy v řízení právě od takových účastníků.

V mé diplomové práci se zejména zabývám samotnou judikaturou ÚS ČR a ESLP. ÚS ČR se snaží vyhovět parametrům a požadavkům ESLP, ale ne vždy se však ve svém právním názoru shodnou.

Vlastní diplomová práce je rozdělena do třech na sebe navzájem provázaných částí. První kapitola pojem spravedlivého procesu a úprava délky řízení je ryze teoretická. V této části jsem se zaměřila na samotnou charakteristiku právních zásad, které pak přímo provází celou práci. Dále se v této kapitole zabývám koncentrací řízení, která má zásadní vliv právě na délku řízení a působí jako obranný mechanismus soudů právě v zamezení průtahů vznikajících na straně účastníků.

Ve druhé části se zaměřuji na právní úpravu věnující se této problematice, a to nejen z pohledu lidsko-právních norem, ale i vnitrostátních, zaměřující se spíše na hmotnou a procesní úpravu jednotlivých odvětví.

Další kapitola je věnována nepřiměřené délce řízení z pohledu Evropského soudu pro lidská práva, kde se zaměřuji na oblast průtahů v rámci rozhodnutí ESLP. Rozebírám zde kritéria, pro posuzování přiměřenosti vycházející z předmětné judikatury, přičemž tyto jsou rozděleny do 4 základních oblastí, které slouží pro určení nepřiměřené délky řízení.

Dále se v této kapitole zabývám obecným vytyčením hranice pro určení počátku a konce jednotlivých lhůt, neboť existují okolnosti, které ovlivňují posuzování případů, jako jsou předpoklady urychlování řízení, ale i oblast skutečností, které za určitých okolností nemůžeme vnímat jako průtahy v řízení.

V poslední části práce se zabývám nejen judikaturou Ústavního soudu ČR, kde vymezuji jeho rozhodování a působnost v této oblasti, ale i pohledem tohoto orgánu na danou problematiku, který vychází především z rozhodovací činnosti ESLP a v souvislosti s tímto se zde zabývám i prostředky nápravy porušení práva na spravedlivý proces a způsoby urychlování řízení.

Cílem práce je osvětlit tuto problematiku z pohledu rozhodovací činnosti soudů v kontextu nejen České republiky, ale i evropského rozhodování v oblasti lidsko-právní úpravy.

Ve své práci vycházím zejména z rozsáhlé judikatury ÚS ČR a ESLP stejně jako z odborné literatury, které přímo souvisí s daným tématem vlastní práce.

2. Pojem spravedlivého procesu a úprava délky řízení

Spravedlivý proces je jedním ze základních principů civilního soudního řízení, přičemž je v něm obsažen i princip přiměřené délky řízení. Pod tímto pojmem si můžeme představit, nejen ochranu základních práv, ale i zamezování průtahům, jak je vysvětleno dále.¹

Pokud mluvíme o přiměřené lhůtě, ve které má soud rozhodnout, lze ji označit i jako tzv. zbytečné průtahy.² Na tomto místě je třeba definovat obecně průtah v řízení, který znamená dlouhé časové prodlení mezi jednotlivými úkony. Nelze však přesně určit časové rozmezí, jelikož je u každého úkonu individuální. I vlivem kontroly a instituty zabývající se zamezením průtahům, neznamená, že jsou schopny naprosto zamezit průtahům.³ Této problematika pak provází celou práci a tudíž je níže blíže specifikována.

Domnívám se, že v evropském kontinentálním systému práva je tento princip jedním ze základních kamenů, který bychom měli respektovat. Přináší ochranu nejen účastníkům řízení, ale všeobecnou důvěru v právo.

Základní právo spravedlnosti je vyšší princip, jemuž je rychlost řízení podřízeno a je nutné jej jako takové vnímat. Opačným principem k rychlosti řízení v trestním právu je pak právo na obhajobu obviněného a dostatek času k její přípravě.⁴

Je nutné vycházet z principu, že spravedlnost opožděná je spravedlnost upřená.⁵ Nutnost úpravy je zde zřejmá, neboť pokud dochází k opožděnému vydání rozhodnutí, může dojít i k poškození práv účastníků řízení. Dlouhotrvající řízení způsobuje silnou nejistotu, která může vést i k poškození důvěry v právní

¹ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s.73

² KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 417

³ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 795

⁴ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 140

⁵ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 699

systém. Základním kamenem však je, že zde není důvod rozlišovat mezi spravedlností opožděnou a odmítnutou.⁶

Mám za to, že pokud není řízení dostatečně rychlé z důvodů zbytečných průtahů, může dojít až k závažným situacím, které mají dopad na účastníky. Nejen, že se projevuje nejistota, která z déle běžícího řízení vyplývá, ale také může dojít k poškození sociálních stránek života účastníků. Jako jeden z extrémního příkladu lze uvést, že řízení může trvat tak dlouho, až jeden z účastníků zemře a tím se právě může stát spravedlnost opožděná odmítnutou, jelikož v některých řízeních nemusí mít dědic zájem na pokračování nebo předmětu sporu.

Pokud mluvíme o trestních řízeních, tak tyto problémy se projevují ve všech státech kontinentálního právního systému, tudíž nelze tak jednoznačně říci, že je to projev vyšší kriminality nebo přetíženosti soudů a nepružnosti práva.⁷

Problematika délky řízení již byla řešena v mnoha řízeních nejen ÚS ČR, ale i především ESLP, který již ve svém nálezu Vocaturo⁸ přičítá přímo státům vinu za průtahy: „*Smluvním státům přísluší své právní systémy organizovat způsobem, aby jejich soudy mohly garantovat právo každého na obdržení konečného rozhodnutí v přiměřené lhůtě, pokud jde o jeho práva a závazky.*“⁹

Výše uvedenými okolnostmi se budu zabývat dále ve své práci, neboť státy mají určitou možnost se zbavit odpovědnosti za průtahy, pokud prokážou, že samy svým konáním či nekonáním průtahy nezpůsobily.

Význam průtahů v řízení je natolik závažný, že se stal jedním ze složek práva na spravedlivý proces. Nemůžeme jej však brát jako hodnotu, neboť primárním aspektem je ochrana subjektivních soukromých práv.¹⁰ Tento přístup je

⁶ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 794

⁷ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 140

⁸ Rozsudek ESLP ze dne 24. 5. 1991 ve věci Vocaturo proti Itálii, série A č. 206-C. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.12.2015].

⁹ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3. s. 1295

¹⁰ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 71

i směrodatný v rámci judikatury. Jeho největší projev nalezneme v rámci judikatury, ať již ESLP nebo ÚS ČR. Jako příklady lze uvést rozhodování ohledně vazebního řízení nebo obecně o rozhodování v rámci trestního řízení, jelikož zde je ochrana zvýšená s ohledem na porušování základních subjektivních práv.

Základní specifikací spravedlivého procesu je i právo být slyšen.¹¹ Tuto skutečnost nesmíme vynechávat a rozhodně ne zanedbávat. Český právní řád dbá na uplatnění tohoto práva i přes instituty, kterými je toto právo potlačováno, tedy upravuje jednotlivá právní jednání, prostřednictvím kterých se účastník může slyšení domáhat. Pokud je toto právo potlačeno, musí být z podstatných důvodů. Jako příklad lze uvést platební rozkaz, který se vydává na návrh žalujícího bez nařízení jednání, přičemž žalovaný má právo podat odpor, a tudíž dochází k automatickému zrušení platebního rozkazu, což má za následek nařízení ústního projednání ve věci.

Výše uvedené skutečnosti jsou často společností vnímány jako sankce, nikoliv jako prostředky, které může účastník využít a které zároveň slouží k ochraně jeho zákonem zaručených práv, jakož je tomu obdobně i u prekluzivních lhůt. Účelem prekluzivních lhůt je však zajištění rychlosti a hospodárnosti soudního jednání, tedy aby účastníci byli vůči řízení svědomitější a jednali tak v nejkratším možném čase a nezatěžovali soudy svým liknavým jednáním.

Bohužel prodlužování řízení účastníky není neobvyklé a vycházejí z praxe je možno uvést, že některá řízení jsou účastníky schválně prodlužována, aby řízení protahovali a uměle udržovali v běhu, aby k rozhodnutí ve věci došlo v co nejdelší lhůtě.

Potřeba odstranit průtahy v řízení je ve všech státech, nejen v ČR, proto se ESLP s touto problematikou tak často zabývá a v reakci jeho rozhodovací činnost se členské státy snaží činit co nejvíce kroků, aby odstranili nežádoucí jev. Stejně tak i ČR, která mimo jiné, zakotvuje dané principy přímo v Listině a přenáší je do svých dalších norem, uvedeným v další části.

¹¹ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 84

2.1 Právní úprava

2.1.1 Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Mezi základní úpravu v našem právním systému jednoznačně patří Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která vymezuje danou problematiku v čl. 6 odst. 1, definovaném jako právo na spravedlivé řízení, následovně:

Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Smyslem tohoto článku je zajistit, aby řízení byla dokončena v přiměřené lhůtě, a tak ukončena nejistota skrývající se v neukončeném řízení, a to nejen v občanskoprávním řízení, ale především v trestním řízení je nutné, aby co nejdříve vznikla právní jistota.¹²

Jak nám tedy z výše uvedené definice vyplývá, tak tento pojem, aby řízení bylo vyřešeno v přiměřené lhůtě, používá Úmluva, zatímco v české právní úpravě se používá obrat bez zbytečných průtahů.¹³ Tento pojem vyplývá ze zákona o soudech a soudcích, a to v §5 odst. 2: „Každý má právo, aby jeho věc byla soudem projednána a rozhodnuta bez zbytečných průtahů“.¹⁴

Základem výše uvedeného článku Úmluvy je umožnit každému účastníkovi určitou jistotu při řešení jeho práv, ať již v civilněprávních či trestních řízeních, a to vydáním soudním rozhodnutím.¹⁵ Především je zde skoro až nutnost, co nejčasnějšího rozhodnutí, a to především v oblasti trestních řízeních, dále péče soudu o nezletilé, při omezení osobní svobody apod.¹⁶ Z principu těchto řízení je

¹² ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 164

¹³ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 417

¹⁴ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů ve znění §5

¹⁵ ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8.

¹⁶ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 794

očividné, že je nutné postupovat co nejrychleji, přičemž se jedná o nejpodstatnější práva člověka a je nutno jim věnovat zvýšenou péči, zvláště pokud je jednáno o uvěznění či zbavení osobních práv.

Základní úpravu zakotvující spravedlivý proces lze nalézt, jak je výše uvedeno, v Úmluvě, a to v čl. 6 odst. 1., dále v mezinárodním paktu o občanských a politických právech, a to v čl. 14. Z uvedeného článku přímo tento princip nevyplývá, ale je zde zakotveno právo na slyšení před soudem, z něhož lze vyvodit princip spravedlivého procesu.

2.1.2 Listina základních lidských práv a svobod

Z vnitrostátních pramenů je hlavním zdrojem Listina základních lidských práv a svobod, a to v čl. 38 odst. 2: „*Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. ...*“.¹⁷

V Listině je uvedeno, že každý má právo na projednání věci bez průtahů, což znamená, že je zde vyjádřena obava, že celý proces neovlivňuje pouze soud, ale i další okolnosti, které jsou uvedeny dále v této práci. Úmluva tuto definici však posouvá dál, a to na právo, aby věc byla projednána v přiměřené lhůtě. Rozdíl v tomto pojetí je zřejmý, neboť Úmluva přímo říká, aby došlo k přímočarému vyřízení věci.¹⁸

Je nutné tedy hovořit o právu na projednání věci bez zbytečných průtahů, jak vyplývá z Úmluvy a na který navazují normy českého právního řádu, mimo jiné i Listina.¹⁹ Bohužel v právních předpisech ČR není vymezení průtahů, jejich časové rozmezí a definice. Je nutné tedy vycházet z judikatury, které se blíže věnuji v další části. Česká republika však není jediným státem, který je nucen se s touto problematikou vypořádat pomocí judikatury.

¹⁷ Zákon č. 2/1993 Sb. - Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.1.2016].

¹⁸ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 795

¹⁹ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 418

Ve své podstatě můžeme rozdílnou terminologii ohledně pojmů použitých v Úmluvě a Listině sjednotit s tím názorem, že se jedná o principiálně stejnou problematiku, a proto v textu práce není rozlišováno mezi pojmem průtah a nepřiměřená délka.

Právní úprava v českém prostředí, i když po přijetí Úmluvy se může zdát zbytečná, je dle mého úsudku podstatná, neboť nám tak zakotvuje tyto principy v nejzákladnějších dokumentech, které jsou podstatné pro soudní činnost a jako takové v demokratickém právním státě nutné.

Listina bohužel nevymezuje, jak dlouho trvá průtah, kdy je počátek a konec lhůty, navíc ani nespecifikuje, kdy je takový průtah zbytečný.²⁰ Tyto skutečnosti ani definované z podstaty věci být nemohou. Každý případ je natolik individuální, že lze vymezit určitý okamžik řízení, který určí konec či počátek lhůty, ale nelze přesně vyjádřit časové ohraničení v měsících či letech.

Judikatura sice v konkrétních případech vymezila jisté časové hranice, které slouží obecným soudům jako vodítko v obdobných případech, nicméně nelze na ně pohlížet jako na přesné určení, tudíž je nutné pro vymezení průtahů vycházet z judikaturní činnosti, nicméně zde není jasně stanovena odpověď v přesných číslech.

2.1.3 Vnitrostátní úprava

Další právní úpravu nalezneme uvnitř vnitrostátních předpisů, a to v zákoně o soudech a soudcích v § 164 odst. 1: „*Fyzické a právnické osoby (dále jen "stěžovatel") jsou oprávněny obracet se na orgány státní správy soudů se stížnostmi, jen jde-li o průtahy v řízení...*“²¹

Tyto stížnosti vyřizuje předseda soudu, který navenek jedná a vystupuje za daný obecný soud a zároveň je nadřízený určitému soudci, u kterého údajně tyto průtahy vznikly. V případě, že stěžovatel nesouhlasí s vyřešením věci předsedou

²⁰ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 419

²¹ Zákon č. 6/2002 Sb., O soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 2.2.2016].

předmětného soudu, věc následně vyřizuje předseda soudu vyššího stupně nebo ministerstvo. Vyřízení stížnosti je pak časově ohraničeno 2 měsíční lhůtou.²²

V případě, že stěžovatel nesouhlasí s vyřízením stížnosti předsedou soudu druhého stupně, tedy předseda krajského soudu, v případě projednávání stížnosti od okresního soudu, následně se touto zabývá ministerstvo. Podstatnou poznámkou je, že podání stížnosti nesmí být účastníkovi na újmu.²³

Je nutné si uvědomit, že post soudu a soudce je specifický svým postavením. Sice delegace pravomocí může pomoci v rychlejší řízení a uvolnění soudní kapacity řízení, ale je nutné uvést, jaký má soud a soudce postavení ve společnosti, tedy pokud dojde na delegaci úkolů na jinou správní organizaci, dochází k nižší důvěře.²⁴

Jestliže se přenesou soudní pravomoci na orgán, který v podvědomí společnosti nepovažuje tolik úcty, jakým jsou například správní úřady, důvěra v dané řešení klesá. Stejně tak, pokud bude o některých skutečnostech rozhodovat přestupková komise obce, tak její rozhodnutí, jak mohu potvrdit z praxe, nejsou braná natolik vážně jako kterékoliv rozhodnutí soudu.

Dále nalezneme v české právní úpravě odkazy na řešení průtahů v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen jako „OSŘ“), konkrétně v ustanovení §6, kde se jedná o potřebu rychlého a účinného řešení práv. Další úpravu obsahuje i ustanovení §100, kde se rozšiřuje o ustanovení ukládající soudu, aby byla věc co nejrychleji projednána a rozhodnuta. Z této úpravy vyplývá, že břemeno za rychlost řízení je kladeno na soud, nikoliv na účastníky řízení. Povinnost účastníků je postupovat v souladu se zákony a v nich vyměřenými lhůtami. Jsou zde vymezena i další pravidla, která se snaží zkrátit

²² KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 418

²³ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 418

²⁴ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 85

lhůtu na projednání věci.²⁵ Mezi tyto základní prostředky patří i koncentrace řízení, které je věnovaná jiná část této práce.

Civilní řízení se zejména řídí zásadou rychlosti, tedy že *řízení má proběhnout co možná nejrychleji*.²⁶ V ČR lze na průtahy v řízení stěžovat podle zákona o soudech a soudcích²⁷ podáním stížnosti k předsedovi soudu, jak je výše uvedeno, nebo procesním úkonem, a to návrhem na určení lhůty k provedení procesního úkonu, který se podává u soudu, u kterého údajné průtahy vznikly. Tyto úkony jsou lhůtované, jak na straně soudu, tak i účastníků.²⁸

Problematika délky řízení se však netýká pouze civilního procesu, ale i dalších odvětví, podstatná je i judikatura z oblasti trestního práva a délky vazby.

*Mezi rychlostí řízení a věcnou správností je ... nutno najít rovnováhu.*²⁹

Další úprava je tak vymezena i v trestním řádu, kde je zakotven princip práva na projednání věci bez zbytečných průtahů. Jedná se o co nejrychlejší projednání trestních věcí a plné šetření občanských práv. V rámci trestního řízení je požadavek rychlosti jeden z nejsilnějších, především pokud se jedná o vazební řízení. Tyto záležitosti jsou orgány činné v trestním řízení povinny řešit s největší rychlostí a pečlivostí, pokud možno i přednostně.³⁰

Správní řízení se neodklouje od zákonných požadavků, proto i pro něj platí stejné postupy jako v každém jiném právním odvětví a stejně tak musí

²⁵ MADLEŇÁKOVÁ, Lucia a Lucie PIECHOWICZOVÁ (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-017-8. s. 224

²⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kolektiv. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4 s. 50

²⁷ Zákon č. 6/2002 Sb., O soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 2.2.2016].

²⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kolektiv. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4 s. 51

²⁹ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 71

³⁰ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 418

respektovat ústavní pořádek, jehož součástí je Listina a jak je uvedeno výše, je nutno respektovat zásadu, aby řízení probíhalo bez průtahů.³¹

2.2 Prostředky zamezení průtahů

Prostředky k zamezení průtahů jsou určeny k předcházení daných skutečností, a to co nejsnazším možným způsobem, aby zrychlily řízení a zamezily tak vzniku průtahů.

V našem právním prostředí se tyto prostředky nedaří nacházet, a když už, stávají se nefunkčními. Jedním z těchto příkladů je například návrh na určení lhůty, který sice zvýšil efektivnost soudnictví, nicméně nezkrátil průtahy, což bylo učiněno na základě exekutivy rozhodovací praxe ESLP a mělo tak být zabráněno tomu, aby ČR nebyla tak často neúspěšná během řízení před ESLP. Tyto instituty mají být podporou pro zkrácení doby řízení a ne zneužívání účastníky, jak se tomu v praxi děje.³²

V první řadě mezi výše uvedené prostředky náleží zásada koncentrace řízení a zásada neúplné apelace řízení. Zásada koncentrace vymezuje pravidla pro označování důkazů, tedy až na výjimky, kdy je lze dokládat pouze do rozhodnutí soudu prvního stupně. Tato zásada je zakotvena v OSŘ a vymezuje úsek, po který účastníci mohou naplnit své povinnosti důkazní a povinnost tvrzení. Tímto je tedy vymezena určitá prekluzivní lhůta. Tuto zásadu lze tedy chápat jako preventivní, kterou se stát snaží předcházet průtahům v řízení.³³ Tento institut tak vymezuje lhůtu, po kterou lze uplatňovat práva, viz kapitola 2.2.2.

System neúplné apelace je opravným prostředkem, který je specifický v tom, že nelze v dané věci uplatňovat novoty, tedy nové důkazy a skutečnosti, pouze s určitými výjimkami, a to pokud důkazy a skutečnosti nemohli být zjištěny

³¹ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 419

³² WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 795

³³ MADLEŇÁKOVÁ, Lucia a Lucie PIECHOWICZOVÁ (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-017-8. s. 226

nebo provedeny v předchozím řízení.

2.2.1 Organizační opatření pro zkrácení lhůty

K tomuto účelu slouží organizační opatření, která přijímá stát pro zkrácení délky řízení. Tyto prostředky můžeme rozdělit na 4 skupiny:

- a) *Zvýšení zdrojů*
- b) *Zjednodušení procesních postupů*
- c) *Omezení počtu projednávaných věcí*
- d) *Změna incentivů*³⁴

Zvýšení zdrojů řešení spočívá ve zvýšení počtu soudců a odborného personálu, popř. administrativních míst, která zajišťují základní chod soudů. Bohužel současné prostředky se zaměřovaly na zvýšení počtu soudců, nikoliv pomocného personálu.³⁵ V současné době patří tento prostředek mezi nejpoužívanější, který může být nejučinnější, ale je o něco nákladnější pro chod soudu, což může znamenat další ekonomickou a personální zátěž.

Oblast zjednodušení pracovních postupů je velice problematická, neboť postupy, která jsou používány v rámci veřejné správy všeobecně, jsou někdy poněkud zdoluhavé, přičemž jsou tyto vyvozovány z historického vývoje, který zavádá příčinu k postupům, které se dnes využívají. Navíc jsou postupy neustále aktualizovány a doplňovány, nemluvě o zásadních změnách v rychlosti, které přišly společně s rozvojem informačních technologií. Například v současné době datová schránka poskytuje nejvyšší možné urychlení v rámci komunikace se soudem.

V praxi dosáhnout omezení počtu projednávaných věcí je velice náročné. V současné době je možné, aby určitá řízení byla řešena mimo soudní soustavu, ale se stejnou hodnotou výsledku, tedy rozhodnutí soudu má stejné nebo obdobné účinky jako dohoda nebo smír navržené účastníky. Další možností je vytvořit více

³⁴ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 796

³⁵ Tamtéž s. 796

soudních orgánů, ale organizačně, legislativně i z historického hlediska, je tato myšlenka velmi nadsazená.

Změna motivačních pobídek chování, pro účastníky i soudce, je obtížná, jelikož především u účastníků řízení záleží na jejich subjektivním přístupu. V tomto případě pak zůstává otázkou, jakým způsobem by měla fungovat metoda „cukru a biče“. Nutné je nastavit podmínky řízení tak, aby nemohly být zneužity procesní aktivitou účastníky a nevznikaly výhody pro účastníky z protahování řízení.³⁶ K této věci je nutno doplnit, že z větší části dochází k průtahům v řízení, ze strany samotných účastníků konkrétního řízení, jelikož nemůže naprosto omezit vůli účastníků. Lze ji omezit prekluzivními lhůtami, ale pokud například advokát dostane pokyn od klienta, aby se snažil řízení co nejvíce protahovat, je nucen tento pokyn respektovat.

2.2.2. Koncentrace řízení

Koncentrace řízení je jedním z prostředků sloužící ke zkrácení lhůty pro trvání řízení. Zákonem je období pro provádění prostředků zkráceno do konce prvního jednání. Je to jeden z nejdůležitějších prvků legálního pořádku.³⁷

*Koncentrace řízení znamená, že pro splnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní zákon vymezuje přesný úsek řízení.*³⁸

Výjimkami z tohoto pravidla jsou důkazy a skutečnosti:

- a) *Jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazů*
- b) *Které nastaly po přípravném jednání nebo po prvním jednání*
- c) *Které účastník řízení nemohl bez své viny včas uvést*
- d) *Které účastníci uvedli poté, co byl některý z nich vyzván k doplnění skutkových tvrzení dle ust. §118a odst. 2.*³⁹

³⁶ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 796

³⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kolektiv. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4 s. 57

³⁸ Tamtéž s. 58

³⁹ HAMULÁK, Ondřej (ed.). *Fenomén judikatury v právu: povaha, význam a specifika judikatury : judikatura evropských soudů a evropské otázky v judikatuře národních soudů : vybraná*

Předpokládá se tak, že při prvním jednání budou provedeny všechny důkazy a skutečnosti, kterými účastníci disponují a účastníci tak mají povinnost je zajistit do tohoto jednání.⁴⁰

Mimo to se setkáváme s koncentrací ohledně:

- a) *procesních námitek,*
- b) *tvrzení skutečností a označování důkazních prostředků*
- c) *tvrzení skutečností při uplatnění obhajoby proti směnečnému (šekovému) platebnímu rozkazu.*⁴¹

S těmito skutečnostmi se setkáme ve sporném civilním řízení, kdy tyto metody se uplatňují v nalézacím řízení.⁴² S výše uvedenými skutečnostmi je třeba počítat a dle toho k principu koncentrace i přistupovat.

V prvním bodě jsou procesní námítky týkající se například místní nepříslušnosti apod. Tento institut nemá výraznější problémy při uplatňování a i svou funkcí napomáhá k urychlení řízení.⁴³ Tato problematika je veřejností dobře známa, a tím je i její aplikace přiměřeně využita.

V druhém bodě se jedná o skutečnosti, které nejčastěji charakterizují koncentraci nebo to jak je koncentrace společností vnímána. Toto je spojeno vždy s určitou lhůtou, která je vázána na určitý okamžik řízení. Tato zásada má sloužit ke zkrácení doby dokazování a určování nových skutečností, které vedou k neúměrnému prodlužování.⁴⁴ Pokud by byla možnost, aby účastníci tuto zásadu mohli uplatňovat kdykoliv během řízení, tak by byla poskytnuta rozsáhlá možnost pro umělé prodlužování řízení, a to na straně účastníka, který například nemá zájem, aby věc byla co nejdříve ukončena.

V současné době to má však spíše opačný efekt, a to ten, že upírá účastníkům právo na spravedlivý proces, kdy nemohou reagovat na všechna tvrzení a skutečnosti, které předkládá protistrana, což dost často může vést

odvětvová judikatura : sborník z konference Olomoucké debaty mladých právníků 2009. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-29-5. s. 425

⁴⁰ Tamtéž s. 426

⁴¹ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 105

⁴² Tamtéž. s. 105

⁴³ Tamtéž. s. 106

⁴⁴ Tamtéž. s. 106

k použití opravných prostředků.⁴⁵ V tomto kontextu je prostředek koncentrace negativně vnímán. Vzhledem k uvedenému je tedy pochopitelné, že některé skutečnosti či důkazy nemohou být získány do okamžiku určeného koncentrací. Existují však procesní postupy, které mohou poskytnout čas pro získání podkladů, např. přerušování řízení. Pokud nejsou daná skutečnost nebo důkaz zjistitelné během řízení, i bez koncentrace řízení by je stejně bylo nutno uplatnit až v opravném řízení.

Pokud například předseda senátu nepřistoupí ke kvalifikované výzvě, přičemž k objasnění bude postačovat vyjádření žalovaného učiněného při jednání, je možné institut výzvy nevyužít, jelikož jinak by představovala průtah.⁴⁶

Podobně je tomu pokud se jedná o prodloužení lhůty, která je stanovena během řízení, jenž lze označit jako lhůtu soudcovskou. V případě, že není možné samotné prodloužení lhůty, je nutné stanovit novou lhůtu, která však vede ke stanovení nové 30-ti denní lhůty a tudíž tak dochází k prodloužení délky řízení.⁴⁷

Soud tedy nepřezkoumává nejen právní a věcnou správnost důkazu či tvrzení, ale také zda byl podán v řádné lhůtě. V případě, že tak účastník neučinil, má soud možnost k důkazu nepřihlédnout.⁴⁸

Nedostatkem koncentrace řízení je i okolnost, že neurčuje dostatečnou lhůtu pro označení důkazů před jednáním, tedy účastníci mohou své důkazy předkládat tzv. na poslední chvíli, což například neumožňuje protistraně včas na předložené důkazy reagovat, či se připravit. Samotná zásada se *uplatňuje formalisticky bez ohledu na fakt, zda zabrání či nezabrání průtahům*⁴⁹ a

⁴⁵ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 106

⁴⁶ HAMUĚÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. s. 49

⁴⁷ Tamtéž s. 66

⁴⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kolektiv. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4 s. 163

⁴⁹ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 108

v neposlední řadě není možné na základě nově zjištěných skutečností upravit žalobu, pouze kupříkladu vzít částečně zpět.⁵⁰

Pro účastníky nenastanou následky koncentrace, pokud je soud řádně nepoučil o těchto následcích.⁵¹ S touto skutečností je možné se setkat i v dalších případech, například pokud soud řádně nepoučí o opravných prostředcích, apod.

V tomto kontextu, kdy protistrana může být znevýhodněna, jelikož nemusí mít dostatek času řádně reagovat na předložené důkazy a skutečnosti, nesmíme opomenout zásadu rovnosti zbraní, která ne vždy může být díky koncentraci rovnoměrně využita.⁵²

*Vázání koncentrace řízení na určitý bod je neflexibilní a může vést k průtahům v řízení nebo dokonce k věcně nesprávnému rozhodnutí.*⁵³

2.2.3. Koncentrace řízení a Spolková republika Německo

Ve Spolkové republice Německo (dále jen jako „SRN“) upravuje prvky koncentrace Civilní procesní řád (Zivilprozessordnung dále jen jako „ZPO“). Výhodou je, že zde není striktní zákonná koncentrace, ale soudce určuje, k jakým návrhům se přihlédne. Soudce tedy rozhoduje o uzavření řízení pro podávání dalších návrhů a to soudcovskými lhůtami. Soudce tak může rozhodnout, u kterých důkazů se jedná o opožděné a není vázán určitou dobou, sám si rozhoduje o předložených důkazech a skutečnostech. Stejně jako v ČR, jsou zde 2 cesty, a to buď je nařízené přípravné jednání, nebo jsou účastníci vyzváni, aby se vyjádřili písemně. Od tohoto rozhodnutí se odvíjí i použití koncentrace.⁵⁴

⁵⁰ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 108

⁵¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kolektiv. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4 s. 164

⁵² LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 114

⁵³ SVOBODA, Karel. K připravované rektifikaci civilního procesu. *Právní rozhledy* 2010, č. 10. ISSN 1210-6410. s. 344

⁵⁴ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova

Pokud soud nařídí přípravné jednání, jsou důkazy podávány ústně a nelze již uskutečňovat přípravu písemně. Stejně tak i v opačném smyslu, pokud přípravné jednání není nařízené, tak již nelze učinit ústní podání.⁵⁵

Tento zajímavý prvek se v ČR neprojevuje, nastává zde tedy otázka, nakolik je tento systém účinný. Z praxe lze dovodit, že nejlepší je kombinace ústního i písemného podání, neboť je zde možnost prokazovat i bez nařízení jednání.

V přípravné fázi se v ZPO objevují dva prvky, a to koncentrace a kontumace. To, který prvek bude použit na kterou lhůtu, se určuje obtížně a především záleží na povaze lhůty. *Orientace v důsledcích zmeškání uvedených lhůt je natolik složitá, že ani německá komentářová literatura klasifikaci těchto lhůt nevykládá shodně.*⁵⁶ Osobně se k tomuto závěru přikláním, vzhledem k rozsáhlosti ohledně dokazování, jež je podrobně popsáno v komentáři k ZPO.⁵⁷

Základem ovšem je, že zmeškání prekluzivních lhůt stanovených k vyjádření pověde ke dvojím okolnostem, a to buď odmítnutí podání, tedy nepřihlédnutí a neprovedení skutkových tvrzení a důkazů nebo vydání rozsudku pro zmeškání.⁵⁸

V SRN je výjimka, že konec koncentrace nenastává s ukončením jednání, jen soudce nemusí přihlédnout k předloženým důkazům, pokud by jejich přezkoumávání způsobilo zbytečné průtahy.⁵⁹ Otázkou však zůstává, nakolik lze omezit účastníka řízení, aby nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces.

Podstatným jevem tak je, že je nutno učinit podání tak, aby mohla protistrana reagovat. V tomto je spatřován zákaz překvapivých tvrzení, čímž

univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 117-118

⁵⁵ Tamtéž s. 118

⁵⁶ Tamtéž. s. 119

⁵⁷ THOMAS, Heinz a PUTZO, Hans. Zivilprozessordnung : mit Gerichtsverfassungsgesetz, den Einführungsgesetzen und europarechtlichen Vorschriften (EuGVVO, EheVO, ZustellungsVO, ZustDG, AVAG). -- 25., neubearbeitete Aufl. -- München : C.H. Beck, 2003. -- xxix, 1995 s.. -- ISBN 3-406-50613-5

⁵⁸ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 119

⁵⁹ Tamtéž s. 120

účastníci získávají určitou jistotu v řízení oproti jednání v ČR a protistrana tak není zkrácena na svých právech.⁶⁰

Pokud strana předloží důkaz, má soud jen několik možností, buď dá protistraně možnost k vyjádření, ať již při jednání nebo písemně, anebo důkaz zamítne. Soud je povinen stanovit lhůtu pro reakci protistrany, přičemž důkaz připustí.⁶¹

Vzhledem k uvedenému lze tedy konstatovat, že pojetí principu koncentrace v SRN je efektivnější⁶², zamezuje nejen průtahům v řízení, ale i překvapivým důkazům na poslední chvíli, což je tzv. procesní opatrnost.⁶³

⁶⁰ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 120

⁶¹ Tamtéž s. 120

⁶² Tamtéž s. 120

⁶³ Tamtéž s. 123

3. Nepřiměřená délka řízení z pohledu Evropského soudu pro lidská práva

*Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku je ochráncem aplikace Evropské úmluvy.*⁶⁴ Nahlíží na problematiku dodržování Úmluvy a zásady spravedlivého procesu ve spojení s právem na projednání věci v přiměřené lhůtě z několika stran. V první řadě je to stanovení přiměřenosti délky řízení, dále počátku a konce lhůty a nakonec se věnuje dalším okolnostem, které určují délku řízení.⁶⁵

Tato oblast je velmi obtížná a navíc je vymezena nejzákladnějšími právy, která je potřeba chránit. Tato problematika se týká všech členských států a nejen vnitrostátní soudy, ale i sám *ESLP se potýká s velkým množstvím nevyřízených věcí a též délka řízení u něj roste.*⁶⁶

*ESLP v první řadě hovoří o potřebách společnosti mající zájem na řádném a efektivním fungování soudnictví, dále pak o jeho účinnosti a věrohodnosti.*⁶⁷ Z čehož vyplývá, že je prvořadé, aby byl zajištěn výkon soudní moci, soudy tedy poskytují právní jistotu, která je potřebná v každém demokratickém právním státu. Dalším bodem je důležitost rozhodnutí, která jsou činěna, neboť pokud rozhodnutí neposkytnou vyjádření, která jsou nutná a společností vyžadována, ztratil by celý soudní systém význam.

Námítka ohledně nepřiměřené délky řízení je vůbec nejčastější u *ESLP*. V roce 2000 to bylo skoro tři čtvrtě vydaných rozsudků. V následujících letech je pak zaznamenáván ústup této problematiky.⁶⁸ Tento ústup námitek vyplývá

⁶⁴ MADLEŇÁKOVÁ, Lucia a Lucie PIECHOWICZOVÁ (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-017-8. s.222

⁶⁵ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 79

⁶⁶ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 795

⁶⁷ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 79

⁶⁸ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 697-698

z judikatury, která dává jednotlivým státům návod jak postupovat a vyhybat se průtahům. Samy státy také již na základě rozhodovací činnosti ESLP upravili svůj přístup k řešení dané problematiky, dobrým případem je i Česká republika.

Sám ESLP říká, že není oprávněn hodnotit systémy soudních soustav smluvních států, jelikož vyplynuly z historického vývoje a tudíž si zaslouží respekt, neboť se vyvíjely k lepší ochraně jednotlivce a jeho práv. ESLP však může doporučit svým stanoviskem, aby došlo ke zjednodušení nebo úpravě v rámci soudní soustavy,⁶⁹ což je někdy potřeba. Každý stát prošel jiným vývojem a zakládá se na jiných historických základech. Smyslem spolupráce členských států v rámci Evropské Unie je sjednocení nebo alespoň přiblížení všech mocenských jednotek, tedy i v této oblasti by měla být úprava sjednocena.

ESLP nepřezkoumává ani preventivně ani abstraktně normy jednotlivých členských států. Jedná se zde především o následnou kontrolu aplikace předpisů, ale hlavní stránkou věci je přezkum základních lidských práv a jejich dodržování dle Evropské úmluvy. Z čehož se odvíjí i přístup ESLP. Není nutný zásah do novotvorby, ale podat vysvětlení a doporučení a nechat na jednotlivých státech, aby si problematiku upravily samy.

Nejznámější okolností, kdy došlo k rozsáhlému zásahu je v rámci italského soudnictví. Itálie byla velice často ESLP kritizována za její pojetí soudní soustavy a postupů, že nakonec musela svůj přístup změnit.⁷⁰ Byla tedy nucena upravit nejen své předpisy, ale i změnit přístup soudní moci.

ESLP se vždy vyjadřuje konkrétně k danému případu, neformuloval tedy abstraktní hranice pro zhodnocení, zda se jedná o dlouhou délku řízení nebo ještě přiměřenou.⁷¹ Definovat délku řízení je velice náročné, dokonce až nemožné, jelikož specifikace každého řízení je natolik individuální. Pokud se vezmou do úvahy všechny subjektivní skutečnosti, nelze pojmout i všechny objektivní skutečnosti.

„Obecně je vžitá představa, že za nepřiměřeně dlouhé lze považovat takové řízení, jehož délka přesáhne šest let. Takové závěry však judikatura

⁶⁹ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 142

⁷⁰ Tamtéž s. 142

⁷¹ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 702

*Evropského soudu pro lidská práva nepodporuje a naopak zdůrazňuje, že je třeba vždy vycházet z konkrétních okolností daného případu.*⁷²

Především v trestním řízení se jedná obecně o poměrně dlouhou dobu řízení, například ve věci *Van Pelt proti Francii*⁷³ trvalo řízení 8 let, 8 měsíců a 20 dní. Délku řízení způsobilo rozsáhlé přípravné řízení, jelikož se jednalo o organizovaný zločin. Z tohoto hlediska byl řešen i český případ *Havelka proti České republice*, kdy řízení trvalo 13 let a 3 měsíce.⁷⁴ Ke skutečnosti, že tato řízení byla nepřiměřeně dlouhá, nevede časový údaj, ale samotné prodlevy v řízení.

3.1 Absolutní a relativní průtahy

Absolutní průtahy jsou způsobeny jednáním soudu, kdy soud nečiní tak, jak by měl. Stejně tak se považuje i jednání účastníka, který oddaluje vydání rozhodnutí a soud na tento postup nereaguje v souladu s předpisy.⁷⁵ Relativní průtahy pak nejsou natolik závažné, ale i tak způsobují prodlužování řízení, které může být na základě judikatury klasifikováno jako nepřiměřená délka.

Některé soudy, z obavy, aby nedocházelo k průtahům, trestní řízení zastavovaly s odkazem na čl. 6 Úmluvy. S těmito opatřeními se však nedokázal ztotožnit Nejvyšší soud, která následně však našel řešení v úpravě určení ukládání trestů, a to dle délky od spáchání činu a zahájení stíhání. Trestní řízení již samo zasahuje do základních lidských práv, a především délka jejího řízení může být pro obviněného velmi společensky zatěžující a dokonce někdy více než samotný

⁷² BARNETOVÁ, Dominika. *K otázce nepřiměřené délky trestního řízení a prostředkům nápravy, zejména s přihlédnutím k judikatuře ESLP*. Bulletin advokacie. 2013, č. 5. ISSN 1210-6348.

⁷³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. května 2000 ve věci stížnosti č. 31070/96 *Van Pelt proti Francii*. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

⁷⁴ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 702

⁷⁵ HAMULÁK, Ondřej (ed.). *Fenomén judikatury v právu: povaha, význam a specifika judikatury : judikatura evropských soudů a evropské otázky v judikatuře národních soudů : vybraná odvětvová judikatura : sborník z konference Olomoucké debaty mladých právníků 2009*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-29-5. s. 426

trest.⁷⁶ Za příklad lze uvést řízení, které se řeší několik let a na konci je obviněný odsouzen pouze k pokutě.

3.2 Kritéria určování délky řízení

ESLP se ve svém rozhodnutí *Hradecký proti České republice*⁷⁷: „Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení se posuzuje na základě okolností daného případu a s ohledem na kritéria stanovená vlastní judikaturou, jimiž jsou zejména složitost věci, chování stěžovatele a postup příslušných orgánů a význam sporu pro dotyčnou osobu.“

Délky řízení nelze určit absolutně, jak vyplývá z rozhodovací praxe, můžou se ale stanovit kritéria, podle nichž dané řízení posoudíme, zda došlo k průtahům, či nikoliv.⁷⁸ Tato kritéria vyplývají z dlouhodobého vývoje a náročné činnosti ESLP.

Je zde zájem nejen stěžovatele, aby řízení bylo vyřešeno v co nejkratší lhůtě, ale i obecný zájem, aby řízení bylo vyřešeno v co nejkratší lhůtě.⁷⁹ Nejedná se tedy pouze o účastníky řízení nebo soud, ale i o veřejnost, která vnímá průtahy v řízení jako nespolehlivost soudní moci. Soudní soustava musí být vnímána jako spolehlivá a vystupovat tak i vůči veřejnosti.

Z judikatury ESLP⁸⁰ vyplývá, že při posuzování délky se vždy vychází z určitých kritériích, která jsou dlouhodobě rozvíjena a konkretizována. Dříve se ESLP zabýval individuálními stížnostmi směřujícími proti členskému státu, ale postupem času a praxí se vytvořila kritéria, podle kterých lze posuzovat odpovědnost státu za délku řízení:

⁷⁶ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 794

⁷⁷ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. října 2004 ve věci stížnosti č. 76802/01 Hradecký proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 5.10.2015].

⁷⁸ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 80

⁷⁹ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 701

⁸⁰ Například Süßmann proti Německu nebo Fryendler proti Francii

- a) Složitost věci
- b) Chování stěžovatele
- c) Postup státních orgánů
- d) Význam řízení pro stěžovatele
- e) Počet stupňů soudní soustavy⁸¹

Z těchto stupňů se nakonec vytvořil základ pro test přiměřenosti délky soudního řízení.⁸² Poslední bod je doplněn spíše vlivem praxe, ESLP jej přímo neuznává a jako argument ve svých rozsudcích jej nevyužívá, pokus tedy přímo nesouvisí s vznikem průtahů.

Tyto kritéria však nemůžeme posuzovat izolovaně, je nutno je posuzovat v souvislostech.⁸³ Nelze vnímat každé kritérium zvlášť odděleně od ostatních, ale vnímat je celá jako celek. Jsou specifická ve svém postavení, a pokud se uvažuje kritérium samostatně, může být zneužito a na základě toho lze dojít k názoru, že nedošlo k porušení přiměřené délky.

Existuje však výjimka ohledně testu přiměřenosti délky řízení, a to podle Komise, kdy nelze aplikovat tento test na zločiny spáchané během druhé světové války. Základem pro tento argument je, že tyto zločiny jsou nepromlčitelné a velice komplikované v postihu. *V judikatuře zatím nebylo řešeno, zda se tato okolnost vztahuje i na zločiny komunismu.*⁸⁴ Zločiny spáchané během druhé světové války mají speciální postavení, a to z komplexního pohledu práva, a je nutno k nim i tak přistupovat.

Uvedená kritéria by však měla být použita především v případech, kdy došlo k závažnějším průtahům. Pokud se jedná o velmi krátkou lhůtu překročení řízení, není nutné ji postihovat. Musí se tedy jednat o průtahy dostatečně závažné nebo musí překročit hranici tolerovatelnosti.⁸⁵ Hranici, kdy je ještě možné

⁸¹ MADLEŇÁKOVÁ, Lucia a Lucie PIECHOWICZOVÁ (eds.). *Zahraníční vlivy na vnitrostátní právo: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-017-8. s. 222

⁸² Tamtéž s. 222

⁸³ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 81

⁸⁴ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 141

⁸⁵ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 142

akceptovat průtah, lze určit pouze subjektivně, nelze ji stanovit časovým ohraničením, jak již bylo řečeno.

3.2.1 Složitost věci

Z praxe soudů vychází především podmínka složitosti věci, která je hlavním faktorem určování, zda se jedná o průtahy, neboť může nastat případ, který trvá velice dlouho, ale vzhledem k získávání důkazů, výslechy svědků apod. může docházet k prodlužování doby řízení.

Při trestním řízení musí soud zohlednit rozsáhlost obvinění, a zda lhůta pro získání podkladů byla přiměřená. Jedním z faktorů je zde nutnost ustanovit znalce a samotné vypracování posudku, které může být velmi náročné. Dále se musí uvažovat o počtu svědků, kteří byli vyslechnuti, apod.⁸⁶ Jedním ze silných elementů bude i dožádání správního orgánu, aby provedl určitý úkon. Zvláště u dožádání do zahraničí může být délka řízení značně prodloužena.

Z judikatury plyne, že ESLP používá v zásadě tři stupně hodnocení složitosti věci:

- věc nebyla (zvláště) složitá,
- věc vykazovala jistou míru složitosti,
- věc byla velmi (zvláště, výjimečně) složitá.⁸⁷

Také je nutno uvést, že ESLP rozlišuje složitost skutkovou, procesní a právní. U právní úpravy je podstatné, že tato problematika nastává převážně v případech, kdy dochází k obměně právního řádu a soudy mohou mít s interpretací norem problém, popř. je nutno se dotkávám, jak se má interpretovat.⁸⁸

Skutková složitost vyplývá z okolností, jako je například restituční řízení. Dále ve věci majetku, pokud při rozdělování SJM existuje velké množství

⁸⁶ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 57

⁸⁷ KMEC, Jíří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 704

⁸⁸ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 80

položek, při napětí mezi rodiči v řízení ohledně péče o dítě, nebo pokud se neustále mění okolnosti (např. o určení výše výživného, viz *Zámečnicková a Zámečnick proti České republice*). Skutkovou složitost lze nalézt i v případech trestního řízení, týkající se více pachatelů či více trestných činů nebo jsou během řízení vznášena další obvinění, shromažďování velkého počtu důkazů, které mohou být i velmi specifické (historické, technické, apod.), přičemž jedním z důvodů je rozhodně i přítomnost mezinárodního prvku.⁸⁹

K procesní složitosti přispívají různé okolnosti, jako je velké množství vedlejších úkonů, nestabilita účastníků řízení, kteří mění, upravují, doplňují svá podání nebo dostatečně necharakterizují předmět řízení. Dále se objevuje také nutnost chránit práva svědků a obětí trestných činů. Jedním z charakteristických stránek je potom vazba na další řízení, čímž může být pozastavení řízení do doby, než bude rozhodnuto v jiném řízení.⁹⁰

Poslední problematikou je právní složitost, která nevychází z procesní stránky. Jsou to situace, kdy je problematika s výkladem normy⁹¹, což se bude stávat především v případech nové právní úpravy, která nenavazuje na současnou, není tedy vytvořena judikatura a důvodová zpráva nemusí být v určitých ohledech dostačující. Tato okolnost nastala i při rekonstrukci občanského práva v ČR, s čímž se pojilo několik okolností, od prohlubování vzdělání osob působících v právním odvětví přes úpravu stanov různých společností až postuh veřejnosti ve změně právních vztahů.

Právní průtahy mohou být způsobeny i protichůdnými názory jednotlivých soudů soudní soustavy, pokud se však jedná o neustále rušení a vracení rozhodnutí, tak se ESLP vyjádřil ve věci *Yurtayev proti Ukrajině* následovně: „...prodloužení délky řízení bylo do značné míry způsobeno opakovaným projednáváním věci. I když Soud není v pozici, aby mohl analyzovat kvalitu judikatury vnitrostátních soudů, má za to, že vzhledem k tomu, že vrácení věci k novému projednání je obvykle nařízeno z důvodu chyb, kterých se dopustily

⁸⁹ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 704

⁹⁰ Tamtéž s. 704

⁹¹ Tamtéž s. 704

*podřízené soudy, opakováním takových situací v rámci jednoho řízení odhaluje vážný nedostatek soudního systému...*⁹²

3.2.2 Chování stěžovatele

Toto kritérium je podstatné a nelze jej odloučit od ostatních kritérií. Je podstatné zkoumat délku řízení s ostatními částmi kontinuálně. Stát se může zbavit odpovědnosti za průtahy, pokud se prokáže, že pouze chováním stěžovatele byly způsobeny průtahy v řízení. Tímto chováním lze označit i nepřesné nebo vadné úkony stěžovatel, nebo pokud nespolupracuje se soudy.⁹³

V některých případech se ještě přidává jako podstatný faktor přístup samotného stěžovatele. Tento pohled však můžeme zařadit pod postup účastníků, avšak se speciálním statusem, neboť sám stěžovatel by měl mít především vlastní zájem, aby řízení bylo co nejrychleji ukončeno. Pokud sám nečiní kroky, aby řízení bylo bez zbytečných průtahů co nejdříve ukončeno a sám má liknavý přístup, je zřejmé, že sám sobě zapříčiňuje porušení vlastních práv. Existuje zde specialita, neboť tento účastník spor zahájil a tedy má zájem, aby byla věc právně vyřešena, pokud sám oddaluje vyřešení věci, je zahájení řízení z jeho strany nelogické. Můžou se během řízení vyskytnout okolnosti, které sice dávají důvod, aby u stěžovatele opadnul zájem na vyřízení věci, ale může využít jiných zákonných procesních prostředků.

V civilním procesu je podstatné chování stran účastníků, neboť musejí jednat s „řádnou péčí“, a tedy k řízení tak přistupovat a jednat ve vlastním zájmu, aby nedocházelo k průtahům z jejich strany. Pokud jejich chování způsobuje průtahy, soud za ně není odpovědný, toho by si strany měly být vědomy.⁹⁴ Účastníci by měly chránit vlastní zájmy, pokud podle toho jednají, je tak jednání díky nim ukončeno v přiměřené lhůtě. Neplatí to však, pokud orgány státní správy nejednají tak, aby vzniku prodlení zabránily. To znamená, že pokud účastníci se snaží záměrně řízení prodlužovat, měl by soud nebo jiný orgán, který je například činný v trestním řízení učinit kroky, aby takovému jednání zabránil. Jednou z těchto možností je stanovení lhůty.

⁹² KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 706

⁹³ MADLEŇÁKOVÁ, Lucia a Lucie PIECHOWICZOVÁ (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-017-8. s. 223

⁹⁴ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3. s. 1296

Dle ESLP rozsudku ve věci Erkner a Hofauer, 1987, A-117 nám vyplývá, že pokud jde o chování samotných stěžovatelů, považujeme jej „za objektivní prvek, přičitatelný žalovanému státu, který je třeba vzít v úvahu při rozhodování o tom, zda došlo k překročení přiměřené lhůty podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.“⁹⁵ Toto vyjádření je poněkud negativní v rámci celého pojetí nepřiměřené délky. Odpovědnost státu lze chápat za průtahy způsobené účastníkem, pokud stát poskytl účastníkovi možnost, aby tyto průtahy úmyslně způsobil.

Není však v Úmluvě zakotveno, že účastníci musí aktivně spolupracovat se soudními orgány. Stejně tak nelze být k tíži účastníkům, pokud se snažili využít svá procesní práva.⁹⁶ Sice využití těchto práv může vést k prodlužování řízení, ale nesmíme zapomenout, že soudní řízení má primárně směřovat k ochraně práv. Pokud se tedy během řízení objeví skutečnost, která by mohla účastníky ohrozit na řádném plnění a ochraně jejich práv je nutno proti tomu zasáhnout, i pokud to vede k prodlužování řízení. Ochrana subjektivních práv je velmi důležitá, proto i prodloužení řízení na základě použití procesních prostředků lze tolerovat.

Je nutno zmínit, že účastník může těchto institutů zneužívat, aby došlo k prodlužování řízení, ale například při sebepoškozování nebo držení hladovky nelze tyto okolnosti směřovat proti obžalovanému.⁹⁷ Otázkou zůstává, do jaké míry lze tolerovat svévůli účastníků ohledně zneužívání těchto prostředků. Za okolností výše uvedených je možné chování účastníka tolerovat, i když je průtah úmyslně způsobován jednáním účastníka.

Pokud účastník svým chováním a postojem způsobuje průtahy v řízení, následně mu toto chování může být k tíži. Mluvíme-li však o jednání při trestním řízení, z čehož vyplývá, že obžalovaný nebude chtít spolupracovat, pokud výsledkem řízení má být odsouzení.⁹⁸

⁹⁵ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3. s. 1296

⁹⁶ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 57

⁹⁷ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 57

⁹⁸ ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 165

Při civilním řízení musíme brát v potaz princip přiměřenost, strany, pokud využily svého práva na odvolání, nesmí nepřiměřeně prodlužovat řízení s úmyslem odložit výkon rozhodnutí.⁹⁹ V praxi tento okamžik může nastat, pokud se jedná o zaplacení určité částky. Účastník použitím opravného prostředku se může snažit o odložení úhrady částky, i přesto, že si je vědom, že nárok je oprávněný.

Pokud účastník podává nedůvodné návrhy, uteče nebo jinak se snaží bránit v řízení a nespolupracuje, nese odpovědnost za průtahy on.¹⁰⁰ Výjimka je však v případě, kdy se snaží dát najevo svůj názor i poněkud netradiční formou, a to jak je výše uvedeno, jedná se především o trestní řízení.

Někdy však nastávají okolnosti, které vyžadují mnoho času na zpracování nebo získání. Z této podstaty vyplývá otázka, kolik času může soud účastníkům poskytnout, aniž by tato doba byla požadována za průtah. Pokud neustanovíme lhůtu nebo ustanovíme velmi krátkou, může dojít k odepření spravedlnosti nebo základních principů spravedlivého procesu.¹⁰¹ Tato problematika zatěžuje všechny soudy, ale je zde již určitá praxe, dle které lze určit odpovídající lhůtu, pokud tedy již není stanovena vnitrostátními předpisy.

Stěžovatel může svým jednáním způsobit i průtahy, pokud by sice včas, ale úmyslně podal podání k nesprávnému soudu.¹⁰² Doručování dokumentu tak způsobuje další průtahy. Proto i v některých typech řízení, například v rámci insolvenčního řízení, kde je přihláška věřitele akceptována, pouze pokud je v dané lhůtě doručena příslušnému soudu. Při pozdním podání je přihláška neakceptována insolvenčním správcem i soudem a věřiteli tak zaniká právo na uplatnění pohledávky v rámci insolvenčního řízení. Tento způsob je poněkud tvrdý, ale vychází z povahy insolvenčního řízení.

Základem je, že nelze přičítat k tíži, pokud stěžovatel využije opravných prostředků, i když tím způsobí průtahy v řízení. Především se zkoumá, zda došlo

⁹⁹ ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 165

¹⁰⁰ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 142

¹⁰¹ MADLEŇÁKOVÁ, Lucie a Lucie PIECHOWICZOVÁ (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-017-8. s. 225

¹⁰² HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. s. 68

k průtahům z důvodů na straně státu. Nelze však státu přičítat průtahy, které způsobil stěžovatel. Pokud však účastník používá prostředky tak, aby řízení záměrně co nejvíce prodlužoval, tak by se nemělo, ale může zohlednit při posuzování průtahů. Například v řízení *Hartman proti České republice*¹⁰³ bylo řízení záměrně prodlužováno ze strany stěžovatelů, aby došlo ke změně právní úpravy, která poskytovala pro stěžovatele výhodu. K tomuto případu se ESLP vyjádřil následovně: „stěžovatelé a jejich právní zástupce sice do jisté míry přispěli k prodloužení řízení, avšak nelze vysvětlit celkovou délku těchto řízení pouze jejich chováním.“¹⁰⁴

Postih stěžovatele za dlouhé řízení nastal ve věci Borsódy a další proti Maďarsku, kdy se některé důkazy ztratily a někteří svědci odvolali své výpovědi, stěžovatelé tak měli z průtahů prospěch, tím tedy měli nárok na zadostiučinění pouze ve formě vyřčení této skutečnosti ESLP.¹⁰⁵

„... soudy byly nuceny řešit řadu procesních návrhů stěžovatele a předávat si spis z důvodu opravných prostředků podaných stěžovatelem. Nelze jím tedy vytýkat, že řízení doposud neskončilo rozhodnutím ve věci samé.“¹⁰⁶

I v rámci trestního řízení se ESLP v rozhodnutí *Rázlová*¹⁰⁷ vyjádřil, že stát nemůže být odpovědný za jednání obviněného, pokud nespolupracuje, například nedostaví se na jednání, ke znalci nebo zneužívá svých procesních práv, aby záměrně mařil jednání v dané věci.¹⁰⁸

ESLP označil situace, kterými se stěžovatel může snažit úmyslně prodloužit délku řízení, mezi něž patří: několika násobná změna právního zástupce, velké množství návrhů na změnu žaloby, zatajování důkazů a následně jejich projev s tím, že soud byl nucen provádět další dokazování, dále četná a

¹⁰³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. července 2003 ve věci stížnosti č. 53341/99 Hartman proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 1.2.2016].

¹⁰⁴ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 707

¹⁰⁵ Tamtéž s. 707

¹⁰⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. května 2004 ve věci stížnosti č. 52859/99 Dostál proti České republice In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 18.12.2015].

¹⁰⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. března 2006 ve věci stížnosti č. 20252/03 Rázlová proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.12.2015].

¹⁰⁸ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 708

rozsáhlá podání, nepřesné a neúplné návrhy, několikrát se nedostaví na jednání, opožděně uhradí soudní poplatek, nepřevezme si obsílku, nedostaví se ke znalci, nespolupracuje při dokazování nebo opakovaně žádá o odročení.¹⁰⁹

Sice chování stěžovatele může zprostit stát odpovědnosti za průtahy v řízení, ale ESLP judikoval ve svém rozsudku ve věci *Buchholz proti Německu*¹¹⁰, že členský stát má přijmout takové zákonné opatření, aby stěžovatel právě neměl možnost způsobovat svým jednáním či nedbalostí bezdůvodné průtahy.¹¹¹

Podstatné je, že strany musí projevit řádnou péči a snahu, aby jejich práva byla ochráněna v přiměřené lhůtě časným rozhodnutím.¹¹²

Povinností účastníků je postupovat rychle a účelně, aby nebránili soudu v řádném řízení a nezdržovali svým chováním. Jedním z prostředků obrany soudu je koncentrace řízení. Toto řešení umožňuje splnit zákonné požadavky, které jsou kladeny na soud národní i evropskou judikaturou a zefektivnit svou efektivitu.¹¹³

Účastníci jsou nadáni svými procesními povinnostmi a soud má prostředky, kterými může účastníky přinutit k těmto plněním. Jak již bylo několikrát řečeno, je zde možnost prekluzivní lhůty, apod.

Dle rozhodnutí *Wiesinger proti Rakousku*¹¹⁴ je chování stěžovatele pouze objektivním okolností, která není přičitatelná státu a je ji nutné uvažovat při přezkoumávání, zda nedošlo k nepřiměřené délce řízení. Někdy však vyznívá z rozhodnutí ESLP, že zkoumá, na čí straně byl průtah zaviněn, zda na straně státu či stěžovatele.¹¹⁵ Podstatné je, aby účastníci efektivně využili své práva a nezneužívaly je k prodlužování řízení. Sice je pouze na uvážení účastníka, jak svá

¹⁰⁹ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 709

¹¹⁰ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 5. 1981 ve věci stížnosti č. 7759/77 *Buchholz proti Německu*

¹¹¹ MADLEŇÁKOVÁ, Lucia a Lucie PIECHOWICZOVÁ (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-017-8. s. 223

¹¹² Tamtéž s. 223

¹¹³ Tamtéž s. 224

¹¹⁴ Rozsudek ESLP *Wiesinger proti Rakousku* ze dne 30. 10. 1991, stížnost č. 11796/85.

¹¹⁵ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 707

práva využije, ale stejně je podstatné, aby procesní práva uplatňoval s řádným rozmyslem.¹¹⁶

*Požadavek jedné osoby na soudní ochranu končí tam, kde začíná požadavek osoby tím dotčené na rychlé nastolení opětovné právní jistoty.*¹¹⁷

3.2.3 Postup státních orgánů

*Pouze průtahy, které lze přičíst státu mohou být předmětem rozhodování o překročení „přiměřené lhůty“.*¹¹⁸ Stát má povinnost zabývat se touto problematikou a snažit se činit kroky tak, aby byly chráněny principy vyplývající z Úmluvy. Pokud zjistí nějaké nedostatky je povinen učinit kroky, aby jim zamezil, jinak se jedná o odpovědnost státu za způsobený průtah.¹¹⁹

Stát má povinnost uspořádat svůj justiční systém tak, aby zamezoval průtahům a chránil tak občanská práva. Podstatné je, aby soud neporušil svými průtahy účinnost a věrohodnost rozhodnutí. Je nutné, aby soud si byl vědom těchto ohrožení. Je nutné plnit všechny požadavky, které pro soud vyplývají z Úmluvy a zachovávat tak její principy.¹²⁰

Za postup soudu můžeme i považovat i jiných státních orgánů, které do řízení zasahovaly. Stát je tedy odpovědný za celé vedení své veřejné správy. V tomto případě je však nejpodstatnější samotné fungování soudů a jejich organizace. Průtahy způsobené soudem neospravedlňuje nedostatek soudců nebo zaměstnanců soudu, jelikož se jedná o špatnou organizaci státní správy.¹²¹

Oproti tomu však, pokud se jedná o individuální přetíženost soudce či soudů a byla předem přijata opatření, která tomu měla zabránit, tak se nejedná o

¹¹⁶ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 81

¹¹⁷ MADLEŇÁKOVÁ, Lucia a Lucie PIECHOWICZOVÁ (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-017-8. s. 225

¹¹⁸ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 57

¹¹⁹ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3. s. 1296

¹²⁰ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 57

¹²¹ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva : text je sestaven a uspořádán podle stavu k 1.4.2003*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-417-X s. 176

chybu státu, ale individuální chybu, která jde za soudem či soudcem. Musí se ale jednat o opatření, které je jinde efektivní, pokud je prokazatelné, že přijaté opatření není efektivní, odpovědnost jde za státem i pokud tedy udělal kroky k eliminaci těchto chyb.¹²² Někdy však může být určitý průtah tolerován v některé z fází, pokud tento průtah nezpůsobí závažnější délku trvání a nebude tak působit nepřiměřeně.¹²³

Základním bodem zde je, že pokud se jedná o přetíženost soudů, nelze jej použít jako argument pro způsobenou nepřiměřenou délku řízení.¹²⁴ Při posuzování délky případu je nutné přihlížet ke všem okolnostem, které se dané věci mohou týkat a tedy je i ovlivňovat. Tedy každý bod výše uvedený je podstatný při rozhodování, a to s ohledem na politické a sociální souvislosti.¹²⁵

Hlavním úkolem soudu je dbát, aby nedocházelo k průtahům, ale má specifickou povinnost a to že každý, kdo tomu může zabránit, musí činit vše proto, aby nedocházelo k průtahům.¹²⁶ Netýká se to tedy pouze soudce, ale i zaměstnanců soudů.

Jak jsme si řekli, stát odpovídá za průtahy způsobené přetížeností soudů, pokud nečiní kroky k jejich nápravě, výjimka však nastává v případě, kdy došlo k přechodnému zahlcení soudu, pokud okamžitě učiní opatření, aby tato situace byla vyřešena v co nejkratší lhůtě.¹²⁷ To znamená, že na jeden soud dojde k silnému přetížení díky objektivní okolnosti, kterou nelze předvídat a nelze mu tedy dopředu zabránit.

Dalším faktorem je, zda se jedná o objektivní či subjektivní faktor. Jelikož soud musí postupovat dle zákona a nesmí z něj vybočit, je jasné, že je to jeden z faktorů, který ovlivní postup soudu a jeho průtahy. Zajištění řádného postupu je

¹²² HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva : text je sestaven a uspořádán podle stavu k 1.4.2003*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-417-X s. 177

¹²³ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 58

¹²⁴ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3. s. 1295

¹²⁵ Tamtéž s. 1295

¹²⁶ ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 165

¹²⁷ Tamtéž s. 166

však záležitostí státu a ne soudu, jelikož soud jedná na pokyny nadřízeného orgánu, který je vydává na základě právních předpisů.¹²⁸

Podstatná je okolnost, že pokud správní orgán nedostatečně rychle poskytne součinnost předání podkladů, nese stát za toto prodlení vinu. Tudiž průtahy mohou způsobit i orgány nepřímo zúčastněny na řízení.¹²⁹ Při vyžádání do zahraničí není žádající stát odpovědný za prodlevu orgánů dožádaného státu.

Základem je, aby stát organizoval své soudnictví tak, aby každý mohl dojít co nejrychlejšího a spravedlivého rozhodnutí. Pokud však stát přijímá procesní opatření, které sice umožňují účastníkům spravedlivý proces, ale prodlužují řízení, považuje je ESLP za nedostatečná. Jako příklad můžeme uvést více soudních instancí nebo opravných prostředků, které vedou k větší komplikovanosti řízení.¹³⁰

Veškerá přijatá procesní opatření, i když na základě vnitrostátních předpisů a dodržování právních zásad, která vedou k průtahům, nejsou dostatečná, pokud nejsou správně použita dle předmětného článku úmluvy, což znamená, že je podstatné postupovat v souladu s předpisy, ale tak, aby zbytečně nevznikala nepřiměřená délka řízení.

Odpovědnost státu je mezinárodní, proto ESLP nezkoumá, která státní složka je za průtahy odpovědná.¹³¹ Stát tedy odpovídá jako celek, nelze, aby za průtahy odpovídala některá složka v mezinárodním měřítku.

Základem je, aby státní orgány přistupovaly s řádnou péčí a snažili se organizovat své postupy tak, aby nedocházelo k průtahům. Problematika se týká nejen soudní soustavy, ale i výkonné a zákonodárné moci. Komplexně veřejná správa má být organizována a vedena státem tak, aby svým konáním se snažila minimalizovat průtahy.

¹²⁸ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 81

¹²⁹ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 142

¹³⁰ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 710

¹³¹ Tamtéž s. 710

Určení konkrétní délky je velmi komplikované, posuzuje se nejen postup jednotlivé soudní instance, ale i v rámci jakého řízení průtah vznikl. Například u komplikovaného trestního řízení bude akceptována jiná délka než v rámci občanského řízení ohledně pohledávky ze smlouvy.

ESLP zkoumá nejen celkovou délku řízení, ale i prodlení mezi jednotlivými úkony.¹³² Tedy není rozhodná pouze celková délka, ale i jednotlivá prodlení mezi úkony. Pokud vznikne mezi úkony průtah, který však nezasáhne do celkové doby, lze jej akceptovat, ale i ojedinělý průtah může způsobit prodlení celého řízení, i když zbytek řízení bylo v přiměřené době.

Judikatura ESLP je poněkud nesourodá, především pokud se jedná o určení průtahu, zda se jedná o celkovou délku řízení nebo jednotlivý průtah.

Pokud se jedná o ojedinělý průtah v rámci celého řízení, lze jej tolerovat, pokud není příliš dlouhý. Ale když se nahromadí několik krátkých průtahů v rámci celého řízení, může to vést ke kritice ESLP. K této věci se ESLP vyjádřil ve svém rozhodnutí *Chadimová proti České republice*¹³³: „*Soud se domnívá, že vzhledem k období nečinnosti vnitrostátních soudů, které činí celkem tři roky a osm měsíců, tj. více než třetinu z celkové doby trvání trestního řízení, lze vyslovit závěr, že celková délka řízení překročila „přiměřenou lhůtu“.*“¹³⁴

Jak se ESLP vyjádřil, tak je možný ojedinělý průtah, pokud se tím nezpůsobí celkové prodloužení řízení, a to i pokud tento průtah trvá i několik měsíců, dokonce i let, k tomuto například *Krča proti České republice*¹³⁵, ve kterém průtah trval 12 měsíců z celkové délky řízení 5 let a 4 měsíce, dále pak v rozhodnutí *Dostál proti České republice*¹³⁶, kdy nečinnost soudu trvalo 2 roky a 4 měsíce z celkové doby řízení v délce 6 a půl roku.

¹³² KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 711

¹³³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 4. 2006 ve věci stížnosti 50073/99 *Chadimová proti České republice*. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

¹³⁴ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 711

¹³⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 3. 2003 ve věci stížnosti č. 49476/99 *Krča proti České republice*. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 1.12.2015].

¹³⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 5. 2004 ve věci stížnosti č. 52859/99 *Dostál proti České republice*. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 1.12.2015].

Z judikatury ESLP je špatným postupem státních orgánů také: průtahy při vyžadování a předávání spisů, psaní rozsudku, při doručování, ustanovování znalců, velké průtahy mezi jednotlivými jednáními nebo procesními rozhodnutími, nutnost oprav chyb v rozsudku.¹³⁷

Sice je možné, aby se stát zprostil odpovědnosti za průtahy, pokud byly způsobené při řešení opravných prostředků, ale výjimka nastává, pokud dojde k průtahům, když soudy vyššího stupně neustále ruší rozhodnutí a spis vrací soudům nižších stupňů. Stejný případ se objevuje, i pokud dojde k obnově řízení, soud by měl přistupovat co nejrychleji, jelikož už jednou bylo vydáno pravomocné rozhodnutí, tedy účastníci již měli potvrzený skutkový a právní stav. Zrušením rozhodnutí došlo k opětovnému obživení věci a znovu nastala nejistota účastníků, ohledně rozhodnutí věci.¹³⁸

Někdy je nutné, aby soud vyčkal na rozhodnutí řízení běžící u jiného soudu, toto řešení je možné, pokud rozhodnutí jiného soudu je podstatné pro rozhodnutí u daného soudu. Pokud se však jedná o okolnosti, jako je například ekonomičnost apod., které nejsou až tak podstatné pro řízení, měl by soud s tímto ohledem postupovat dále v původním řízení bez rozhodnutí jiného soudu, zvláště pokud by mělo dojít k průtahům.¹³⁹ Posouzení, kdy je nutné řízení zastavit a počkat na rozhodnutí v jiném řízení je komplikované, ale z ustálené praxe je možné podmínky dovodit.

Například při rozhodování o rozvodu je prioritní rozhodnutí o výchově a výživě dětí, proto tedy rozvodové řízení může být pozastaveno do doby tohoto rozhodnutí, nebo alespoň než se upraví základní poměry ohledně zaopatření dětí. V těchto řízeních se mohou projevat i další okolnosti, které mohou brzdit řízení, v těchto případech je nutné rozhodnout, zda řízení nechat přerušené nebo zda pokračovat dále.

Někdy se mohou vyskytnout objektivní okolnosti, které soud nemůže ovlivnit a stát je například nemůže ani předpokládat, změna politického režimu, stávka pracovníků, apod..¹⁴⁰ Je však nutné, aby byly učiněny akutní kroky, které

¹³⁷ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 712

¹³⁸ Tamtéž s. 712

¹³⁹ Tamtéž s. 712

¹⁴⁰ Tamtéž s. 715

by škody minimalizovaly. Jelikož tyto skutečnosti nelze předpokládat, tak jim nelze zamezit, ani se na ně připravit.

Někdy může být na škodu i příliš horečné zkoumání věci. Pokud soud neustále nařizuje jednání, aby prozkoumal některé skutečnosti nebo důkazy, ve kterých se obměňují pouze nepodstatné detaily, může být takovéto řízení kvalifikováno jako nepřiměřeně dlouhé, neboť z takového jednání vyplývá odkládání soudního rozhodnutí.¹⁴¹ Samozřejmě toto prodlužování nezpůsobuje soud úmyslně, může se zde jednat o opatrnost nebo je zde vliv účastníků, ale ESLP tato řízení, kde vznikají průtahy i přílišnou činností, příliš nepodporuje.

3.2.4 Význam řízení pro stěžovatele

Dalším ohledem musí být i **význam sporu pro stěžovatele**, neboť v některých řízeních se objevuje skutková podstata, která musí být zohledněna před ostatními řízeními. V těchto případech se jedná především o svěřením dětí do péče při rozhodování o rozvodu, styk s rodiči apod.¹⁴² V těchto případech je nutné, aby soud k daným okolnostem přihlédl a přikládal řízení zvýšenou péči.¹⁴³

Tato skutečnost se objevila až později, neboť ve starších rozhodnutím byla opomíjena v současné době je však součástí rozhodování, neboť tato okolnost nebyla nikdy dříve takto předpokládána, až v současné době nastal její rozvoj společně s rozvojem problematiky průtahů v řízení.

Zpožděním rozhodnutím se soud dotkne práv dětí, o kterých je rozhodováno, a především tyto osoby mají mít zvýšený nárok na ochranu. Dlouhotrvající rozhodnutí může mít odraz na výchově dítěte, neboť již samotný zásah do integrity rodiny je pro dítě velice zatěžující. Z tohoto hlediska je nutno vnímat, i pokud se jedná o mladistvého až skoro dospělého či dítě nízkého věku, u těchto osob není urychlování řízení natolik nutné, pokud se jedná o sociální vnímání postižené osoby.

¹⁴¹ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 715-716

¹⁴² HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva : text je sestaven a uspořádán podle stavu k 1.4.2003*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-417-X s. 56

¹⁴³ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 71

Přednostní projednávání určitých případů vyplývá ze sociálních a biologických hledisek, které jsou podstatné pro účastníky, a tudíž opodstatňují jejich přednostní vyřízení. Mají však jeden negativní účinek, a to pokud jedno řízení je urychleno nebo je prioritně řešeno, tak jiné řízení je nutno zpomalit. Tedy tímto způsobem dochází k průtahům, neboť soud nikdy neřeší pouze jeden případ, vždy se řeší několik případů najednou u jednoho soudu, tedy je nutné uspořádat rozvrh práce tak, aby soud mohl naplnit všechny požadavky. Tato situace však není jednoduchá.

Výše uvedená priorita se projevuje především v trestním řízení, neboť se jedná o *omezení práv a svobod, vliv na pověst, postavení v zaměstnání, atd.*¹⁴⁴ Trestní řízení nám nejvíce zasahuje do práv člověka zaručené Listinou, proto je zde nutné přistupovat se zvýšeným zřetelem a snažit se vyřešit danou věc v co nekratším času.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že prioritní jsou i mladiství v rámci trestního řízení, by řízení mělo být „obzvláště rychlé“. Jejich „výjimečnost“ spočívá ve sloučení dvou parametrů pro přednostní řízení věcí, a to kombinace trestního řízení a mladistvých obviněných.

Sám ESLP mezi tyto okolnosti řadí řízení, kdy obviněný je ve vazbě, dále řízení ve věci nezletilých, také v rámci pracovněprávních vztahů, zejména pokud se jedná o mzdu či náhradu mzdy, ve věcech určení osobního stavu, sociálního zabezpečení, odškodnění pro oběti dopravní nehody, atd.¹⁴⁵

U výše uvedených řízení je nutno přihlížet k okolnostem, kdy je úprava zřejmá a lze tak předpokládat rozhodnutí soudu, a naopak věnovat zvýšenou pozornost, pokud jde o věc, ve které nebo jí podobné nebylo ještě rozhodováno, tudíž je zde nutná co nejrychlejší právní jistota. Nastolení této jistoty však nemusí být jednoduché, zvláště pokud se jedná o dříve neřešenou věc. Je nutné vše řádně přezkoumat, jelikož zde nemusí být předchozí rozhodovací činnost, která by napomohla v rozhodování.

¹⁴⁴ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 141

¹⁴⁵ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 716

Důležitou okolností je i samotná osoba účastníka a jeho zdravotní či mentální stav, který se může v průběhu řízení měnit. S tímto je nutno počítat a podle toho je nutné řízení přizpůsobit. Rozdíl je, pokud bude v jiném řízení rozhodováno o osobním stavu účastníka. V tomto případě je nutné řízení přerušit a počkat na rozhodnutí jiného soudu, zvláště pokud rozhodnutí jiného soudu může ovlivnit dané řízení.

S problematikou významu řízení je spojena i okolnost, pokud se jedná o společensky významnou osobu, kdy se řízení může podepsat na její pověsti. Řízení může sice skončit pro tuto osobu pozitivně, ale pokud řízení bude trvat příliš dlouho, bude pověst této osoby postižena, což bude mít negativní dopad na společenské či sociální postavení. Tato problematika se však týká všech osob, jen u významných osob je zde zvýšená možnost postižení.

3.2.5 Počet stupňů soudní soustavy

Počet stupňů soudní soustavy není určen ESLP, ten jej příliš nepoužívá, ale měl by se při hodnocení délky zohlednit.¹⁴⁶ Neboť délka řízení se zkoumá v rámci všech stupňů, ve kterých řízení probíhalo. Sice ESLP stupně soudní soustavy nevnímá jako důvod pro omluvu délky řízení, ale z praxe vychází, že při každé změně řízení, v rámci soudní soustavy, je podstatné prostudování spisu, tedy při každé změně soudu je tento nucen se spisem se seznámit, což může znamenat delší dobu, zvláště pokud se jedná o složitá a delší dobu běžící řízení.

3.3. Určování lhůty pro průtahy v řízení

3.3.1 Počátek lhůty (dies a quo)

V rámci civilního řízení je počátkem lhůty podání návrhu na zahájení řízení, tedy dnem doručení příslušnému soudu. Výjimkou je, pokud před jednáním soudu předcházelo správní řízení. Touto okolností se posouvá datum na začátek zahájení správního řízení, ať už se jedná o řízení zahájené na základě zásady oficiality nebo dispoziční.¹⁴⁷ Pokud se před začátkem řízení musí uskutečnit jiný

¹⁴⁶ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 702

¹⁴⁷ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva : text je sestaven a uspořádán podle stavu k 1.4.2003*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-417-X s. 176

úkon, posouvá se čas zahájení řízení na okamžik, kdy takto bylo učiněno.¹⁴⁸ Takže okamžikem začátku je určitý úkon, ať je již učiněn v rámci řízení nebo během přípravného řízení.

V civilním řízení můžeme za počátek lhůty tedy považovat zahájení řízení, ale výjimku zde poskytuje, pokud byl během jiného řízení uplatněn civilněprávní nárok.¹⁴⁹ Pokud by nastala stejná okolnost jako v případě *Torri proti Itálii*¹⁵⁰, kdy byl poškozený odkázán, aby požadoval náhradu škody v civilní řízení, tak dle názoru ESLP má být posuzována délka obou řízení dohromady.¹⁵¹

Další případ nastává, pokud přistoupí další osoby do řízení, sám ESLP rozlišuje 2 druhy přistoupení, a to jestli účastník přistoupil sám za sebe nebo za jiného jako dědic. V prvním případě je rozhodujícím dnem den vstoupení do řízení, ale v druhém případě může dědic namítat celkovou délku řízení, a to i před jeho přistoupením.¹⁵²

U trestního řízení můžeme požadovat za počátek lhůty, kdy se účastník stává obviněným, samotné obvinění můžeme definovat jako: „úřední sdělení příslušného orgánu osobě, že je jí vytýkáno spáchání trestného činu“. ¹⁵³ Stejně tak za počátek lhůty můžeme považovat, kdy došlo k zatčení, pokud se tak stalo dříve, než se osoba stala obviněnou. Můžeme tak považovat za okamžik počátku lhůty nejen sdělení obvinění či podání žaloby, ale i opatření jako je domovní prohlídka, zadržení nebo zajištění věci.

ESLP se k dané věci vyjádřil ve svém rozsudku *Wemhoff*¹⁵⁴ takto: „jde o časový úsek, který je třeba vzít v úvahu a který počíná momentem, kdy jsou formulována první obvinění proti zainteresované osobě“. ¹⁵⁵

¹⁴⁸ ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 165

¹⁴⁹ ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 165

¹⁵⁰ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 1.7.1997 ve věci stížnosti č. 26433/95, *Torri proti Itálii*. [online]. [cit. 2015-10-08]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

¹⁵¹ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 699

¹⁵² Tamtéž s. 699

¹⁵³ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva : text je sestaven a uspořádán podle stavu k 1.4.2003*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-417-X s. 176

¹⁵⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27.6.1968 ve věci stížnosti č. 2122/64, *Wemhoff proti Německu* [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

¹⁵⁵ Klíma 417

V trestním řízení lze označit okamžik vznesením obvinění, lhůta se však nemusí prolínat s oficiálním obviněním, například, kdy podezření vzniklo ještě před vznikem žaloby, na základě něhož mohl být podezřelý vzat do vazby.¹⁵⁶

Pro další účastníky trestního řízení, kteří uplatňují občanskoprávní nárok, je dnem počátku lhůty, kdy se připojili k řízení s uplatněním svého nároku.¹⁵⁷ Zde jsou stejné okolnosti jako výše uvedené, tedy pro přistoupení řízení platí podobné podmínky ve všech druhích řízení.

Pokud se jedná o poškozeného, stává se dnem počátku den, kdy uplatnil v trestním řízení nárok na náhradu škody, a to dle *Pfleger proti České republice*.¹⁵⁸

Pokud se zahájí řízení proti nepřítomnému, tak se lhůta začíná počítat od doby, kdy byla osoba na žádost vydána jiným státem.¹⁵⁹

Podstatným hlediskem je, pokud řízení bylo zahájeno před platností Úmluvy v daném státě nebo v čase, než vstoupilo v platnost prohlášení státu o uznání práva na individuální stížnost, v tomto případě se posuzuje pouze období po tomto datu, je však nutné zohlednit i předchozí část řízení.¹⁶⁰

Základem je tedy období po ratifikaci Úmluvy. Jak vyplývá z rozsudku *Libánský proti České republice*¹⁶¹, tak by neměly být k tíži státu průtahy, které vznikly před tímto datem. V případě České republiky je tímto datem 18.3.1992. Mimo jiné je také podstatné brát v potaz, v jakém stavu bylo řízení, viz *Kozák proti České republice*.¹⁶² Tedy momentem zahájení lhůty je den, kdy Úmluva

¹⁵⁶ Čapek ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 166

¹⁵⁷ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 55

¹⁵⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27.7.2004 ve věci stížnosti č. 27648/95, *Pfleger proti České republice* [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

¹⁵⁹ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 140

¹⁶⁰ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva : text je sestaven a uspořádán podle stavu k 1.4.2003*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-417-X s. 176

¹⁶¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. června 2004 ve věci stížnosti č. 48446/99 *Libánský proti České republice*. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 5.12.2015].

¹⁶² KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 699

vstoupila v platnost pro daný stát, který smlouvu ratifikoval.¹⁶³ Nelze však tuto působnost uplatňovat, pokud se předmětná stížnost vztahuje i k jiné části Úmluvy, než čl 6. Odst. 1.¹⁶⁴

3.3.2 Konec lhůty (Dies ad quem)

Koncem lhůty označujeme ukončení právní nejistoty¹⁶⁵ neboli vydání soudního rozhodnutí a nabytí jeho právní moci dle *Guillemin proti Francii*¹⁶⁶. Pro tuto podmínku platí, že musí být vyčerpány všechny opravné prostředky. Ovšem lhůta, která běží od vyhlášení rozhodnutí do právní moci, se započítává do celkové doby řízení. Tuto lhůtu však neuvažujeme, pokud se jedná o řízení, které probíhá a i tak v něm vznikají průtahy, tuto lhůtu nelze počítat, jelikož ještě ani nevznikla.¹⁶⁷

Při civilněprávním jednání je konec lhůty, kdy je rozhodnuto o civilněprávních nárocích žalobce či žalovaného, a to u nejvyšší instance, pokud není podáno odvolání nebo se oprávněný nároku vzdá.¹⁶⁸ Tedy započítává se i doba, po kterou bylo v dané věci jednáno u jiného soudu, například na základě opravných prostředků.

Nelze, aby ochrana jednotlivce skončila při prvním ústním jednání, a je možné se obávat, že nastanou průtahy díky odročování či na straně soudu, pokud není včas nařízeno jednání.¹⁶⁹ Tedy nelze lhůtu pro uplatnění subjektivních práv v rámci soudního řízení omezit, i když v českém právním prostředí je zásada koncentrace, která vůči tomuto částečně vystupuje.

¹⁶³ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 55-56

¹⁶⁴ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 699

¹⁶⁵ ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 165

¹⁶⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. 2. 1997 ve věci stížnosti č. 19632/92, *Guillemin proti Francii*. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

¹⁶⁷ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 56

¹⁶⁸ ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 165

¹⁶⁹ Tamtéž s. 165

V rámci trestního řízení může k rozhodnutí dojít již v přípravném řízení a je možné tak dojít k překročení lhůty bez podání žaloby, proto je počátek lhůty stanoven na moment, kdy se ve věci začalo jednat, a to i bez zahájení řízení¹⁷⁰

Zvláštní případ nastává ve vykonávacím řízení, pokud jak soudní řízení ohledně dané věci, tak i exekuční řízení trvá nepřiměřeně dlouhou dobu, lze podat námitku. Musíme uvažovat, že výkon rozhodnutí je související s předchozím řízením, i pokud mezi jednotlivými fázemi řízení vznikla velmi dlouhá lhůta. Námitku na průtahy lze uplatňovat, i pokud zde nebyl podán návrh na výkon rozhodnutí. Takže je nutné posuzovat celkovou délku řízení i s výkonem rozhodnutí.¹⁷¹ Někdy však můžeme posuzovat vykonávací řízení i samostatně, jak konstatoval ESLP v rozsudku *Guincho proti Portugalsku*.¹⁷²

V trestním řízení končí lhůta rozhodnutím o trestu a vině.¹⁷³ Dle rozsudku *Eckle proti Německu*¹⁷⁴ je skončena rozhodná doba, až určením výše trestu. Pokud je rozhodnuto, že o výši trestu bude rozhodováno v dalším řízení, posuzuje se délka tohoto řízení samostatně od původního řízení (dle rozsudku *King proti spojenému království*).¹⁷⁵

3.3.3 Další okolnosti pro určení lhůty

Například dle rozsudku *Králíček proti České republice*¹⁷⁶, pokud se řízení přeruší na určitou dobu, aby mohlo být rozhodnuto v jiném řízení, tak se tato doba přerušování do běhu celkové lhůty nepočítá.¹⁷⁷

Stejně tak se i do lhůty pro posouzení průtahů nezapočítává doba, po kterou byl obviněný na útěku, jak bylo řečeno v rozsudku *Girolami proti Itálii*.¹⁷⁸

¹⁷⁰ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 141

¹⁷¹ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 56

¹⁷² KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 700

¹⁷³ ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8. s. 165

¹⁷⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. července 1982 ve věci stížnosti č. 8130/78 Eckle proti Německu. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 15.12.2015].

¹⁷⁵ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 700

¹⁷⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. června 2004 ve věci stížnosti č. 50248/99 Králíček proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 15.12.2015].

¹⁷⁷ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 701

Stejně tak členský stát nebude zodpovědný, pokud řízení bylo zastaveno z důvodu předběžné otázky před SDEU, jak bylo řečeno v rozsudku Pafitis a další proti Řecku: „*Soud však nemůže vzít toto období v úvahu při hodnocení délky jednotlivých řízení, i když se může zdát na první pohled relativně dlouhé, vzít jej v úvahu by se nepříznivě dotklo systému založeného článkem 177 SES a působilo by proti účelu sledovanému v podstatě tímto článkem.*”¹⁷⁹

¹⁷⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 19.2.1991, ve věci stížnosti č. 13324/87, Girolami proti Itálii. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

¹⁷⁹ KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 701

4. Nepřiměřená délka řízení z pohledu Ústavního soudu ČR

Pokud se zaměříme na působení Úmluvy a na ní vystavěné judikatury ESLP uvnitř právního systému České republiky, pak klíčové postavení má judikatura Ústavního soudu.¹⁸⁰

Judikatura ústavního soudu vychází z rozhodovací činnosti ESLP. Tedy názory, které vyjadřuje ESLP ve svých rozhodnutích jsou v ČR přejímány a reflektovány. Tedy zásady ohledně délky řízení, určování lhůty apod. jsou totožné, rozdíl nastává v samostatné judikатурní činnosti ÚS, která však není vždy pozitivně přijata ESLP.

Ústavní soud nefiguruje v českém právním řádu jako další instance, ale i přesto je někdy nucen *k posuzování institutů odvětvového hmotného a procesního práva.*¹⁸¹ Sám se od této problematiky distancuje, snaží se nepřezkoumávat skutková posouzení obecných soudů. I přesto je nucen publikovat své rozhodnutí, ve kterých komentuje různá odvětví práva včetně jejich ustanovení a institutů.¹⁸²

Nelze tedy rozhodnutí ÚS považovat pouze za ústavněprávní, i když jejich smysl je tak primárně určen. Rozsah jeho rozhodnutí však překračuje tuto hranici.

Judikatura Ústavního soudu ČR je tak mnohvrstevná svým obsahovým dopadem a přitom doktrínou „spravedlivého procesu“ zúžená.¹⁸³

Jak již bylo řečeno jinde v této práci, tak je právo na spravedlivý proces zakotveno v Listině základních práv a svobod, ale k tomuto principu se vztahují i některé články Ústavy, především ty, které se týkají organizace soudnictví.¹⁸⁴

Ve svém rozhodnutí IV. ÚS 466/97 se Ústavní soud vyjádřil, že *“ Je-li podle článku 2 Ústavy ČR státní moc vykonávána i prostřednictvím orgánů moci soudní a vykonávají-li podle článku 81 Ústavy ČR soudní moc jménem republiky*

¹⁸⁰ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9. s. 201

¹⁸¹ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 669

¹⁸² Tamtéž s. 669

¹⁸³ Tamtéž s. 669

¹⁸⁴ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9. s. 199

*nezávislé soudy, potom právu na projednání věci "bez zbytečných průtahů" odpovídá povinnost právě obecných soudů naplňovat tuto stěžejní zásadu spravedlivého procesu, aniž by pro účely řešení otázky plnění či neplnění uvedené povinnosti ze strany obecných soudů byla soudní moc členěna na jurisdikční a správní složku.*¹⁸⁵

V tomto nálezu se ÚS jasně vyjádřil k dodržování podmínek stanovených vnitrostátními předpisy, které vycházejí z mezinárodní úpravy. Vnitrostátní soudy jsou tedy povinny respektovat základní zásady, mezi nimiž je i zásada spravedlnosti, z níž vyplývá právo na projednání věci bez zbytečných průtahů.

Právo na spravedlivý proces a z něho vyplývající zásady jsou však zakotveny i v dalších vnitrostátních předpisech, jako je zákon o soudech a soudcích, zákon o Ústavním soudu, občanský soudní řád, trestní řád, soudní řád správní a zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.¹⁸⁶

*Postavení Úmluvy v judikatuře Ústavního soudu bylo a je v podstatě odrazem záměru zákonodárce, resp. Ústavodárce (a to už federálního), který učinil z Úmluvy a dalších smluv o lidských právech zvláštní kategorii mezinárodních smluv.*¹⁸⁷

Sám ÚS zastává názor, že jak Úmluva, tak veškeré lidsko-právní smlouvy mají zvláštní postavení v právním systému, které vyplývá z jejich speciálních vlastností, které chrání nejzákladnější práva, a tím ji svým způsobem staví nad právní řád, neboť se podle nich posuzuje soulad ostatních vnitrostátních norem.¹⁸⁸

ÚS používá Úmluvu a judikaturu ESLP ve svých rozhodnutích, aby tak potrhл své rozhodnutí a jako argument, pokud vystupuje proti zákonodárci.¹⁸⁹ Sice ÚS má postavení, aby odporoval zákonodárci, ale pro své argumenty potřebuje oporu, kterou nalezne právě v Úmluvě.

¹⁸⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 11.3.1998 sp.zn. IV. ÚS 466/97. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 17.12.2015].

¹⁸⁶ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9. s. 199-200

¹⁸⁷ Tamtéž s. 205

¹⁸⁸ Tamtéž s. 205

¹⁸⁹ Tamtéž s. 206

4.1 Odpovědnost státu za nepřiměřenou délku

Ústavní soud již opakovaně judikoval, že je státní moci jako celku, aby svoji činnost organizovala tak, aby jednotlivcům zabezpečila řádnou a včasnou ochranu jejich práv.¹⁹⁰

Je tedy odpovědností státu, pokud je v řízení způsoben průtah, a to na základě špatné organizace, více k této problematice v kapitole 3, jelikož daná problematika je primárně řešena ESLP.

K této problematice je však potřeba sdělit, že nelze zamítnout návrh s odůvodněním, že soud je zahlcen nebo, že znalec dosud nevypracoval posudek.¹⁹¹ Toto vyjádření vypovídá, že pokud soud nezvládá nápad věci, je věcí státu, aby danou věc vyřešil, pokud se však nejedná o jednorázovou skutečnost, kterou nelze předvídat a tedy jí předcházet či připravit řešení pro aktuální stav.

Dle nálezu sp. zn. IV. ÚS 55/94¹⁹²: „*Je věcí státu, aby organizoval své soudnictví tak, aby principy soudnictví zakotvené v Listině a Úmluvě byly respektovány. Případné nedostatky v tomto směru nemohou jít k tíži občanů, kteří od soudu právem očekávají poskytnutí soudní ochrany v přiměřené době.*“

Ústavní soud nejen vymezuje, jak používat Úmluvu v českém právním řádu, ale i dává příklad ostatním orgánům státní moci, jak Úmluvu používat.¹⁹³ Tyto principy jsou nutné zachovávat, především po přijetí Úmluvy ČR je nutné zachovávat tyto základní principy, aby občanům mohla být poskytnuta záruka práv. Tyto záruky by měly poskytovat soudy, které řídí a organizuje stát, je zde tedy jasná odpovědnost státu.

Jak se ÚS sám vyjádřil, není podstatné, která ze složek státní moci či dokonce, který zaměstnanec způsobil průtah, podstatné je, že je zaměstnancem, který vykonává vůli státních orgánů. Sice zaměstnanec jako takový nemůže být přímo odpovědný za způsobený průtah, neboť odpovědnost je vždy na státu, ale může takový průtah způsobit. Stát poté může takového zaměstnance potrestat dle vnitrostátních předpisů.

¹⁹⁰ SVOBODA, Karel. *Průtahy na straně soudu – jak se bránit*. Právní fórum. 2008, č.5. ISSN 1214-7966. s. 219

¹⁹¹ Tamtéž. s. 220

¹⁹² Nález Ústavního soudu ze dne 14.9.1994 sp.zn. IV. ÚS 55/94. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 17.12.2015].

¹⁹³ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9. s. 201

Dle rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 332/2000¹⁹⁴: „Organizační problémy na straně státní moci nemohou jít v žádném případě k tíži obviněného (viz citovaná rozhodnutí Ústavního soudu a též Nejvyššího soudu pod sp. zn. 7 Tvo 33/2000). Stejně tak ani judikatura Evropského soudu pro lidská práva neuznává přetíženost soudů jako důvod nepřiměřené délky řízení (De Micheli 1993, A - 257 - D, IV. ÚS 154/96).“

Podstatnou oblastí je zde i nesprávný úřední postup, který mimo jiné je i postup, kdy tento postup je nečinný nebo jsou v něm činěny neopodstatněné průtahy.¹⁹⁵

V daném případě bylo jednáno ohledně nesplnění kritéria přiměřené lhůty na základě nedostatku personálu sp. zn. IV. ÚS 173/94¹⁹⁶: „Dostačujícím důvodem pro nerespektování kritéria "přiměřené lhůty", v níž má trestní proces proběhnout, nemůže být v žádném případě nedostačující stav personálu, když se navíc nejedná o nijak složitou záležitost. O "nedostatek přiměřené lhůty" šlo tím spíše, že trestní řízení provázelo stěžovatele právě v období jeho dospívání, tj. od jeho 16 do 20 let, přičemž jedním z důvodů uplynutí doby více než 4 roků byla i naprostá nečinnost orgánů činných v trestním řízení.“

Sám ÚS soud uznává, že není možné, aby se soud zbavil odpovědnosti za průtahy způsobené organizačními problémy. Výjimka může nastat, pokud by například stát použil prostředky k zabránění vzniklé situace, které však v daném případě z určitých důvodů nefungují.

Jednou z těchto situací může být i nová právní úprava, se kterou se například orgány řádně neseznámily a musí si ji prostudovat až následovně. Někdy však okolnost může být jiná, a to v situaci, že právní úprava je natolik nová, že nepomůže důvodová zpráva, ani přístupy z jiných států. Judikatura může být pro tuto oblast nedostatečná nebo nemusela být ještě ani vytvořena.

¹⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 27.2.2001 sp.zn. IV. ÚS 55/94. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 17.12.2015].

¹⁹⁵ WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 1330

¹⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 22.3.1995 sp. zn. IV. ÚS 173/94. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 17.12.2015].

Tuto problematiku již ÚS řešil ve svém nálezu sp. zn. I.ÚS 2859/09¹⁹⁷, který se týkal trestního řízení následovně: „*Jednotlivec nemůže v žádném případě doplácet na to, že daná problematika byla pro orgány činné v trestním řízení v té době nová či obtížně zhodnotitelná, stejně jako mu nemůže být přičítáno k tíži použití zákonných prostředků procesní ochrany, a naopak to nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti konat tak, aby k průtahům v řízení nedocházelo, resp. je nelze tímto ospravedlňovat. Podle Ústavního soudu je třeba přihlížet i k tomu, že probíhající trestní řízení negativně ovlivňuje osobní život trestně stíhaného, na kterého je sice do okamžiku právní moci meritorního rozhodnutí třeba pohlížet jako na nevinného, avšak samotný fakt trestního stíhání je zátěží pro každého obviněného.*“

V určitých případech je nutné využít přednostního vyřízení, vycházející z judikatury ESLP. Tento status přednostního vyřízení je garantováno i v jednání před Ústavním soudem. Účastník má možnost na základě výše uvedených skutečností požádat o přednostní vyřízení, pokud se jedná o ústavní žalobu. Sám ÚS může stanovit, že některá řízení upřednostní a nebude se řídit pořadím, ve kterém návrhy došly, pokud se usnese, že to vyžaduje naléhavost dané věci.¹⁹⁸

Přednostní vyřízení určité věci je skutečnost, v tomto případě lze uvést jako příklad trestní řízení vedené proti mladistvému¹⁹⁹, u které by to bylo vhodné použít odchylky od běžného rozvrhu práce, přičemž dává tak možnost racionálnímu přístupu a ukazuje veřejnosti, že soudní soustava nejedná bezmyšlenkovitě ve svých postupech a snaží se dle zásad státní správy sloužit především veřejnosti. Ve veřejném podvědomí je však na tuto problematiku nahlíženo poněkud jinak.

4.2. Okolnosti pro určení nepřiměřené délky z pohledu ÚS ČR

Zajímavou okolností je i počítání času u řízení před Ústavním soudem. Pokud ÚS jedná ohledně ústavní stížnosti, tak celková lhůta řízení končí až jeho

¹⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010 sp. zn. I. ÚS 2859/09-1. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

¹⁹⁸ § 39 zákona č. 128/1993 Sb., o Ústavním soudě, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 17.12.2015].

¹⁹⁹ Viz Nález Ústavního soudu ze dne 22.3.1995 sp. zn. IV. ÚS 173/94, který je výše citovaný.

rozhodnutím. Stejný případ nastává v případě podání předběžné otázky ústavnosti, neboť doba řízení se započítává do celkové délky.²⁰⁰

Sám ÚS však neurčuje žádnou lhůtu, při jaké numerické hodnotě je způsoben průtah, ale z jeho rozhodnutí vyplývá, že v rámci trestního řízení je 9 let již poněkud dlouhá doba, jak vyplývá z nálezu sp. zn. III. ÚS 529/03²⁰¹: „*Ve věci došlo k neodůvodněným průtahům v řízení. Přípravné řízení trvá již devět let, což je doba vysoce překračující požadavek "přiměřené lhůty". Stěžovatel (v trestním řízení obviněný) se po většinu doby přípravného řízení nacházel ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, takže byl pro orgány činné v trestním řízení snadno dosažitelný. Postupem orgánů činných v přípravném řízení došlo k porušení základního práva stěžovatele, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů a v přiměřené době (čl. 38 odst. 2 Listiny, čl. 6 odst. 1 Úmluvy).*

Tedy v tomto řízení nebyla porušena pouze okolnost způsobení průtahů v řízení, ale také došlo k omezení svobody člověka, a to jeho vzetím do vazby. Stát je nucen chránit tato základní práva a předcházet tak skutečnostem, které by dané okolnosti mohly způsobit.

Obecně se ÚS vyjádřil k dané problematice ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 535/03²⁰², kde se však objevuje i určité stanovení hranice, a tu ÚS označil, že trestní řízení trvajícím více než 6 let je nepřiměřená doba: „*Ústavní soud si je vědom skutečnosti, že kritérium přiměřené lhůty ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy nelze vykládat paušálně stanovením určité konkrétní délky konání trestního stíhání, jejímž překročením by bez dalšího došlo k porušení citovaného ustanovení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. S ohledem na svou rozhodovací praxi, resp. praxi Evropského soudu pro lidská práva, je zřejmé, že dobu trvání trestního řízení delší než šest let je třeba považovat za spíše výjimečnou a v případě absence zřejmých a významných důvodů pro překročení této hranice nelze trvání trestního stíhání v délce vyšší tolerovat.*“

Objevují se v rámci rozhodovací činnosti i případy, které se zřejmě naprosto očividně vymykají přiměřené délce řízení. ÚS ani tak nepřezkoumává,

²⁰⁰ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 141

²⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 25.3.2004 sp. zn. III. ÚS 529/03. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

²⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2006 sp. zn. II. ÚS 535/03. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

spíše v závěru konstatuje, podobně jako v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 168/05²⁰³: „*Přiměřenost projednací lhůty je sice pojem subjektivní a může se dle povahy jednotlivého případu lišit. V daném případě od podání žaloby uplynulo 25 let, což je doba, která se rámci přiměřenosti vymyká zcela nepochybně. Ani právně či skutkově sebenáročnější spor nesmí trvat v právním státě takovou dobu, neboť důvěryhodnost justice tak trpí zásadním způsobem.*“

ÚS potvrdil svou rozhodovací činností i kritéria určování délky řízení²⁰⁴ stanovené ESLP, neboť je nutno v každém řízení přezkoumávat tato kritéria komplexně, jak již bylo výše řečeno. ÚS sám ve své praxi přihlíží k významu věci pro stěžovatele a postupuje tak dle zásad, které formuloval ESLP ve své judikатурní činnosti.

K této problematice se ÚS vyjádřil i ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 154/96²⁰⁵: „*Podle ustálené judikatury Evropského soudu pro lidská práva, se kterou se ztotožňuje i Ústavní soud České republiky, je třeba přiměřenost lhůty určitého řízení posuzovat komplexně podle okolností případu s přihlédnutím ke složitosti věci a k jednání stěžovatele a orgánů projednávajících případ.*“

Primárním zájmem je ochrana stěžovatele a jeho práv, někdy však sám stěžovatel se může snažit, aby řízení nebylo skončeno v řádné době. Jak je uvedeno jinde v této práci, je podstatné, aby stěžovateli nebyl poskytnut prostor pro takovéto chování, ne vždy tak může být učiněno.

K přístupu stěžovatele, ale i ohledně dalších kritérií se ÚS vyjádřil ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 445/98²⁰⁶: „*Při zkoumání práva na projednání věci v přiměřené lhůtě dle čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy je třeba vzít v úvahu nejen chování resp. nečinnost na straně soudu, ale též chování stěžovatele, pokud jde o jeho přístupy, a konečně půjde i o složitost samotného předmětu sporu.*“

²⁰³ Nález Ústavního soudu ze dne 24.11.2005 sp. zn. II. ÚS 168/05. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

²⁰⁴ Více k dané problematice v bodu 3.2 této práce

²⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 25.6.1996 sp. zn. IV. ÚS 154/96. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

²⁰⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 12.5.1999 sp. zn. II. ÚS 445/98. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

4.3 Prostředky nápravy porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě

Prostředky nápravy obecně rozdělujeme na preventivní a kompenzační. Stát sám si určuje, který z nich použije.²⁰⁷ Je tedy nutné stanovit podmínky pro jejich použití a využití v praxi.

Problémem v případě průtahů je, že nelze navrátit v předešlý stav, tedy nelze vrátit čas, po který byly způsobeny průtahy. Můžeme poskytnout hmotnou či nehmotnou náhradu, ale již nastalý průtah nelze nahradit²⁰⁸

Finanční náhradu lze poskytnout na základě čl. 41 Úmluvy, pokud vznikla materiální nebo morální škoda. Tohoto článku se využívá i v ČR a díky němu se přiznávala náhrada za újmu způsobenou průtahy.

Poprvé se ESLP zabýval touto problematikou vůči České republice v rozhodnutí Hartman, *kdy došel k závěru, že tehdy platné a účinné prostředky nápravy porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě ... nesplňovaly požadavky plynoucí z jeho judikatury.*²⁰⁹

V České republice jsou stanoveny jako preventivní prostředky stížnost na průtahy podle § 174 ZoS a kompenzační prostředky jako zakotvení náhrady nemajetkové újmy v Odpšk.²¹⁰

Náhrada škody tak vyplývá z vnitrostátních ustanovení. Avšak ESLP nikdy nevyvodil, že jako odškodnění lze zmírnit trest nebo dokonce zastavit stíhání.²¹¹ Což by pro stěžovatel mohlo být prospěšnější, než finanční náhrada vzniklé újmy.

²⁰⁷ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9. s. 207

²⁰⁸ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 143

²⁰⁹ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9. s. 207

²¹⁰ Tamtéž s. 207

²¹¹ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 143

Nové vymezení prostředků v České republice ESLP přezkoumal v rozhodnutí *Vokurka proti České republice*²¹², preventivní prostředek nápravy stanovený českou republikou byl zkritizován a následně bylo předmětné ustanovení zrušeno.²¹³

V rámci stejného rozhodnutí byl přezkoumán i kompenzační prostředek, tento již byl ESLP uznal jako dostatečný.²¹⁴

I když nejsou přímo vyžadovány, tak v některých státech jsou k dispozici prostředky nápravy, které lze využít, pokud dojdeme k názoru, že v řízení jsou způsobeny průtahy.²¹⁵ Zásadní zásah do této skutečnosti způsobilo rozhodnutí *Kudla proti Polsku*²¹⁶, které směřuje k tomu, aby bylo ve státech zavedeny tyto instituty, anebo současné neúčinné byly nahrazeny.

ESLP, i přes snahu ÚS, občas kritizuje rozhodnutí Ústavního soudu. ÚS na tuto kritiku pak musí reagovat, jednou z těchto oblastí je i prostředky nápravy na projednání věci v přiměřené lhůtě.²¹⁷ Toto není problematikou pouze České republiky, s tímto problémem se potýkají všechny státy Úmluvy.

Mezi prostředky nápravy se objevily možnosti jako určení lhůty pro procesní úkon, zavedeny žaloby na náhradu škody za překročení přiměřené lhůty, změněna judikatura, atd.²¹⁸

Obecně prostředky nápravy dělíme na 2 oblasti, a to preventivní a kompenzační.²¹⁹

Dodržování zásady na přiměřenou délku soudního řízení je obtížné nejen v České republice. Nicméně v souvislosti s novelou zákona č. 82/1998 Sb., o

²¹² Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16.10.2007 ve věci stížnosti č. 40552/02, *Vokurka proti České republice*. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 5.12.2015].

²¹³ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9. s. 207

²¹⁴ Tamtéž s. 207

²¹⁵ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 143

²¹⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. října 2000 ve věci stížnosti č. 30210/96 *Kudla proti Polsku*. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

²¹⁷ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9. s. 206-207

²¹⁸ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6. s. 143

²¹⁹ FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9. s. 207

*odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, byl podle ESLP přijat účinný vnitrostátní prostředek nápravy k odčinění vzniklé nemateriální újmy.*²²⁰

3.4 Prostředky k urychlování řízení

Tyto prostředky dle judikatury ESLP lze rozdělit do 3 skupin:

- a) Právní
- b) Organizační
- c) Osobní²²¹

Z toho tedy můžeme dovodit, že nezáleží pouze na právní úpravě, ale i na dalších okolnostech jako je problém organizace soudnictví nebo zaměstnanců na soudě. Tyto problémy se stát musí snažit překlenovat a upravovat, ale hlavní složkou zůstává právní stránka.²²²

Právní úpravu však musíme uvažovat v souvislostech s dalšími okolnostmi a nemělo by docházet, bez ohledu na tyto skutečnosti, k právní úpravě, která podstatněji zasahuje do rozhodovacího procesu a mělo by se tak činit na základě řádného průzkumu, aby bylo možné zjistit důsledky a potřeby nové právní úpravy²²³

Při změně právní úpravy můžeme přihlédnout i k dalším státům, které již tuto právní úpravu mají, nebo se jejich systém podobá. V tomto případě však musíme přihlížet ke kulturním a sociálním rozdílnostem, které jsou sice v unijních státech jiné, avšak ne natolik rozdílné.²²⁴

Důvodové zprávy jsou okolnosti, které by měly provázet každý nový předpis, čemuž se v praxi děje. V současné době však důvodové zprávy neplní dostatečně svou funkci a před účinností normy příliš neobjasní určité skutečnosti,

²²⁰ Tamtéž s. 199

²²¹ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 82

²²² Tamtéž. s. 82

²²³ Tamtéž. s. 82

²²⁴ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 82

ty je nutné doplnit a povysvětlit až judikaturou. Další okolností je určitě i složitost právní úpravy.²²⁵

Někdy se musí řízení urychlit, pokud je to v zájmu účastníků, například v oblasti péče o děti, pracovněprávních sporů a zvláště o obžalovaného, který je ve vazbě. V těchto případech musíme přistupovat se zvláštním zřetelem a řízení tomu přizpůsobit.²²⁶ Řízení, která jsou tímto přístupem specifická, řeší problematiku přesahující právní zájem účastníků, zasahující do sociálních stránek jejich života. Jako srovnání můžeme použít řízení v rámci obchodních záležitostí, kdy korporace nemůžou mít ani podobné zájmy na vyřešení dané věci jako výše uvedení účastníci.

Další okolností pro urychlení řízení je kvalifikovaná výzva, kdy žalující se vyjádří k podané žalobě, ale stejná možnost už není poskytnuta žalovanému, aby pomocí výzvy doplnil či opravil své podání. Zatímco kvalifikovaná výzva žalobci má urychlit řízení, výzva žalovanému údajně prodlužuje řízení.²²⁷ S tímto lze souhlasit, ale je nutné, aby bylo zajištěno rovnoměrné uplatnění práv účastníků. *Stejně tak průtahy způsobuje výzva k opravě či doplnění žaloby*²²⁸. Tento problém většinou vzniká na základě nesprávně formulovaných podání, ale není to jedinou skutečností, neboť na základě důkazů a zjištěných skutečností během řízení může být žalobce vyzván, aby se vyjádřil k předmětnému důkazy. Žalobce pak na základě nově zjištěných skutečností upraví žalobu.

Rozhodně není na škodu, pokud se zákonodárce snaží předpisy urychlovat řízení, je to dokonce až nutnost. Je nutné si uvědomit, aby nedocházelo tímto urychlování k poškozování subjektivních práv účastníků, přičemž je nutné přihlížet k pojetí objektivní pravdy a zajistit tak důvěru v rámci procesu účastníka a všeobecnou důvěru v právní řád.²²⁹

²²⁵ Tamtéž s. 84

²²⁶ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2. s. 58

²²⁷ Tamtéž s. 78

²²⁸ Tamtéž s. 49

²²⁹ LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 83

Mimo jiné můžeme větší efektivnosti řízení dosáhnout i lepší administrativní činností pro jednotlivý soud.²³⁰ Pokud však shledáme nějaký prostředek k urychlení činnosti účelný, měl by se předávat dál mezi jednotlivými orgány. Tento způsob však nefunguje. Navíc soudy jsou natolik svázané normami od vyšších orgánů nebo koncepcí fungování veřejné správy, že již skoro ani nezbývá prostor pro vlastní kreativní řešení problematiky uvnitř jedné instituce. Další okolností je i přístup jednotlivých zaměstnanců, zvláště těch, kteří jsou na zažité pořádky zvyklí a nechtějí nic měnit.

Někdy může být i velmi krátké řízení na škodu, a to například ve věci *Kwicień proti Polsku*²³¹, bylo jednáno tak rychle, že nebylo přihlédnuto ke všem argumentům žalovaného. V této věci se jednalo o žalobu ohledně kandidáta během volební kampaně. Tato rychlost by byla opodstatněná, pokud by mohla ovlivnit výsledek voleb, ale v dané věci bylo rozhodnuto až den následující po volbách.²³²

V současné době můžeme lze využít ke zkrácení doby trvání řízení rozmanité moderní technologie. Nejvíce přispívají například při doručování, a to od zavedení datových schránek. Tato skutečnost pomohla především při komunikaci ve veřejné správě. Zkrátila se doba doručování a postupy se stávají rychlejší, a to v kontextu celé státní moci.

Samozřejmě se zavedením datových schránek nastala i povinnost pro určité právnické či fyzické osob tento doručovací prostředek vlastnit, nastávají tak další náklady. Můžeme pouze polemizovat, do jaké míry náklady poštovních služeb byly rozdílné oproti datové schránce, ale lze dovodit, že toto zavedení znamená i snížení určitých nákladů.

Další významnou okolností je digitalizace veřejných rejstříků. Nejen, že díky elektronickému přístupu jsou přehlednější, dají se jednodušeji upravovat, ale především je k nim velice snadný přístup, což lze posoudit jako velkou výhodu, neboť veřejná správa se tak stává občanům přístupnější.

²³⁰ Tamtéž s. 86

²³¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 1. 2007, ve věci stížnosti č. 51744/99, *Kwicień proti Polsku*. [online]. [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

²³² KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3. s. 698

5. Závěr

Smyslem a cílem této práce nebylo posuzovat závěry učiněné rozhodovací činností několikrát zmíněných soudů, jakož i odbornou literaturou, ale pokud možno čtenáři nabídnout ucelený pohled na tuto problematiku.

Vzhledem k uvedenému jsem práci rozdělila do 3 vzájemně navazujících a provázaných celků, přes uvedení čtenáře do právní úpravy, komparaci koncentrace řízení v ČR a SRN a hlavními částmi judikatury ESLP a ÚS.

Je nutné si uvědomit, že právo na spravedlivý proces je základním pilířem moderního demokratického státu, který v sobě skýtá zejména právní a morální hodnoty. Spravedlivý proces lze charakterizovat jako soubor procesních práv každého jedince, tedy projednání dané věci v přiměřené lhůtě, práva na nestrannost a nezávislost rozhodujícího orgánu, práva zákonného soudce, práva vyjádřit se ke všem provedeným důkazům či zásady rovnosti stran apod.

S uvedeným pak úzce souvisí činnost ÚS ČR, který mimo jiné zaručuje ochranu práv občanů, která mohou být narušena nepřiměřenou délkou řízení. Proto je podstatné, aby tato oblast byla co nejlépe upravena a vymezena, a to zejména vlastní judikaturou, ale i vnitrostátními a mezinárodními předpisy.

Na základě rozhodovací činnosti ESLP nejen Česká republika, ale i další členské státy přehodnocují své postoje k této problematice, neboť jsou si vědomi, že tuto oblast je nutné řešit.

Odpovědnost za průtahy jsou především na straně státu, až na případy výše uvedené, a stát je nucen nejen judikturní činností, ale i vlastní odpovědností na základě zásad spravedlivého procesu učinit veškeré kroky podporující tuto myšlenku.

V souvislosti s tímto se domnívám, že je podstatné dodržovat uvedené zásady, nejen kvůli odpovědnosti státu vůči evropským institucím, ale především poskytnutí právní jistoty občanů.

Mám za to, že moderní technologie napomáhají v urychlování soudního procesu, což dokládá i dnešní moderní doba, která klade důraz na elektronizaci veškerých dokumentů. Elektronická komunikace velmi usnadňuje a zejména zrychluje jednotlivá řízení, jako je např. elektronická evidence obchodních společností či doručování písemností, přičemž preferovaným způsobem je doručování prostřednictvím datové schránky, kdy každá obchodní společnost, advokáti apod. musí mít tyto zřízení. Problém pak spatřuji v rostoucím počtu jednotlivých případů a tedy nápadu na jednotlivé soudy, kdy tyto není možné vždy ukončit v termínu, který by odpovídal povaze řešené věci.

Česká republika na základě připomínek ESLP přehodnocovala své pojetí této problematiky, tudíž se domnívám, že kroky, které byly učiněny, vedou ke zlepšení přístupu účastníků řízení k uplatnění a obhájení práva na spravedlivý proces, jako příklad lze uvést žalobu proti nečinnosti správního orgánu.

6. Resumé

The purpose and goal of this study was not to assess the conclusions drawn from the decision-making activities of several of these courts, as well as literature but, if possible, offer readers a comprehensive view on this issue.

Due to that I work divided into three inter-related and interdependent units across the reader to the legislation, comparing the concentration of control in the Czech Republic and Germany and major parts of the ECHR case law and the Constitutional Court of Czech republic.

It is important to realize that the right to a fair trial is a fundamental pillar of a modern democratic state, which in itself provides in particular the legal and moral values.

Fair trial can be described as a set of procedural rights of every individual, therefore, to examine the case within a reasonable time, right to the impartiality and independence of the determining authority, the right to a lawful judge, the right to comment on all the evidence presented and the principle of equality of the parties and the like.

The above activities are closely related to the Constitutional Court of the Czech Republic, which *inter alia* provides for the protection of citizens' rights, which can be disrupted by the excessive length of the proceedings.

Therefore, it is essential that this area was the most regulated and defined, namely its own case law, but also national and international regulations.

Based on the decision-making of the ECHR only the Czech Republic but also in other Member States are reconsidering their position on this issue, since they are aware that this area must be addressed.

Responsibility for the delays are mainly on the side of the state, except for the cases mentioned above, and the state is obliged not only to perform judicial activities, but also their own responsibility, based on principles of fair trial to take all steps to support this idea.

In connection with this, I believe that it is essential to adhere to these principles, not only because of the responsibility of the State towards the European institutions, but also to provide legal certainty for citizens.

I believe that modern technology helps in speeding up the judicial process, as evidenced by today's modern era, with its emphasis on the computerization of all documents.

Electronic communication greatly simplifies and accelerates particular individual control, such as a. Electronic records on companies or service of documents being preferred due to the delivery via a data box, where each company, lawyers and the like. I have this set up.

Then I see the problem in a growing number of individual cases and therefore the idea of individual courts when they can not always terminate on the date which would correspond to the nature of resolving the matter.

Czech Republic on the basis of comments ECHR reconsider their approach to this issue, so I believe that the steps that have been taken, leading to improved access by the parties to exercise and defend the right to a fair trial, as an example action against inactivity of administrative authorities.

7. Zdroje

7.1 Knižní publikace

BRUNA, Eduard. *Otázky právního procesu*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-40-0.

ČAPEK, Jan. *Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-789-8.

ČAPEK, Jan. *Právníký slovník evropské ochrany lidských práv*. Vyd. 2. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-55-X.

DAVID, Roman. *Ústava České republiky: Listina základních práv a svobod : úplné znění doplněné poznámkami, úvodem do problematiky a výběrem ze soudních případů*. 4., aktualiz., přeprac. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2005. ISBN 80-7182-200-0.

FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9.

HAMULÁK, Ondrej (ed.). *Fenomén judikatury v právu: povaha, význam a specifika judikatury : judikatura evropských soudů a evropské otázky v judikatuře národních soudů : vybraná odvětvová judikatura : sborník z konference*

Olomoucké debaty mladých právníků 2009. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-29-5.

HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6.

HART, H, PŘIBÁŇ, Jiří (ed.). *Pojem práva*. V českém jazyce vyd. 2. Překlad Petr Fantys. Praha: Prostor, 2010. Obzor (Prostor). ISBN 978-80-7260-239-1.

HOLLÄNDER, Pavel. *Základy všeobecné státovědy*. 3. vyd., (Ve Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk 2. vyd.). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-395-7.

HUBÁLKOVÁ, Eva. *Přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva: právo na spravedlivé řízení a další procesní práva*. Praha: ASPI, 2006, 157 s. Judikatura (ASPI Publishing), 33. ISBN 80-735-7124-2.

HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva : text je sestaven a uspořádán podle stavu k 1.4.2003*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-417-X

KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.

KLÍMA, Karel. *Listina a její realizace v systému veřejného a nového soukromého práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-647-1.

KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právní učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5.

KMEC, Jiří. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-365-3.

LAVICKÝ, Petr, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Miloslav HRDLIČKA, Radim CHALUPA a Tereza PONDIKASOVÁ. *Moderní civilní proces*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 499. ISBN 978-80-210-7601-3.

MADLEŇÁKOVÁ, Lucia a Lucie PIECHOWICZOVÁ (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo: sborník odborných příspěvků z mezinárodní konference Olomoucké debaty mladých právníků 2013*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-017-8.

MOLEK, Pavel. *Právo na spravedlivý proces*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Lidská práva. ISBN 978-80-7357-748-3.

ONDŘEJEK, Pavel. *Princip proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod*. Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-80-87576-31-1.

REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. Výběrové texty. ISBN 80-86199-57-6.

SVOBODA, Karel. *Přehled judikatury*. Praha: ASPI, 2009. Přehledy judikatury (ASPI). ISBN 978-80-7357-453-6.

WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; POPSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7357-750-6.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kolektiv. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 565 s. ISBN 978-80-7380-437-4

7.2 Cizojazyčná literatura

KUIJER, Martin. The Right to a Fair Trial: effective remedy for excessively lengthy proceedings: (Articles 6 and 13 ECHR) [online]. 28. February 2013 [cit. 17.2.2016]. 13 s. Dostupné z:

http://www.ejtn.eu/Documents/About%20EJTN/Independent%20Seminars/Human%20Rights%20and%20Access%20to%20Justice%20Seminar/KUIJER_Martin_Presentation_Krakow_2013.pdf

THOMAS, Heinz a PUTZO, Hans. Zivilprozessordnung : mit Gerichtsverfassungsgesetz, den Einführungsgesetzen und europarechtlichen Vorschriften (EuGVVO, EheVO, ZustellungsVO, ZustDG, AVAG). -- 25., neubearbeitete Aufl. -- München : C.H. Beck, 2003. -- xxix, 1995 s.. -- ISBN 3-406-50613-5

VAN DIJK, P. et al. (eds.) Theory and Practice of the European Convention on Human Rights. 4th ed. Antwerpen-Oxford: Intersentia, 2006. ISBN: 978-9-05095-616-1

7.3 Odborné články

BARNETOVÁ, Dominika. *K otázce nepřiměřené délky trestního řízení a prostředkům nápravy, zejména s přihlédnutím k judikatuře ESLP*. Bulletin advokacie. 2013, č. 5. ISSN 1210-6348.

BUREŠ, Jaroslav. *Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1.7.2009*. Bulletin advokacie. 2009. Č.12. ISSN 1210-6348

DOBŘICHOVSKÁ, Andrea. *Procesní důvody rozdílné efektivity fungování civilních soudů v SRN a ČR*. Soudce. 2015, roč. 17, č. 9. ISSN 1211-5347.

MACUR, Josef. *Problémy legislativní úpravy prekluzivních lhůt k urychlování civilního soudního řízení*. Právní rozhledy. 1999, č. 7. ISSN 1210-6410

SVOBODA, Karel. *Průtahy na straně soudu – jak se bránit*. Právní fórum. 2008, č.5. ISSN 1214-7966

SVOBODA, Karel. *K připravované rektifikaci civilního procesu*. Právní rozhledy 2010, č. 10. ISSN 1210-6410

7.4 Elektronické zdroje

Bulletin-advokacie.cz [online]. [cit. 2015-08-25]. Dostupné z:

<http://www.bulletin-advokacie.cz/>

Česká advokátní komora [online]. [cit. 2015-08-26]. Dostupné z:

<http://www.cak.cz/>

ELAW.cz [online]. [cit. 2015-08-26]. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/>

EPRAVO.CZ [online]. [cit. 2015-08-26]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/>

European Court of Human Rights [online]. [cit. 2015-08-26].

<http://www.echr.coe.int/>

7.5 Zákoné předpisy

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

Zákon č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

Zákon č. 2/1993 Sb. - Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

Zákon č. 128/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

Zákon č. 6/2002 Sb., O soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

Zákon č. 150/2002 Sb., Správní řád soudní, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

7.6 Soudní rozhodnutí

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. července 1982 ve věci stížnosti č. 8130/78 Eckle proti Německu. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 15.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. září 1996 ve věci stížnosti č. 20024/92 Süßmann proti Německu. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. května 2000 ve věci stížnosti č. 31070/96 Van Pelt proti Francii. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27. června 2000 ve věci stížnosti č. 30979/96 Frydlender proti Francii. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 31. července 2000 ve věci stížnosti č. 35848/97 Barfuss proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. října 2000 ve věci stížnosti č. 30210/96 Kudla proti Polsku. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. června 2001 ve věci stížnosti č. 26390/95 Beck proti Norsku. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. listopadu 2002 ve věci stížnosti č. 35999/97 Pietiläinen proti Finsku. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3. prosince 2002 ve věci stížnosti č. 49392/99 Debbasch proti Francii. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. července 2003 ve věci stížnosti č. 53341/99 Hartman proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 2. prosince 2003 ve věci stížnosti č. 37641/97 Matwiejczuk proti Polsku. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. září 2004 ve věci stížnosti č. 67660/01 Kovács proti Maďarsku. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. listopadu 2005 ve věci stížnosti č. 72438/01 Sprotte proti Německu. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 5. 1981 ve věci stížnosti č. 7759/77 Buchholz proti Německu. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. listopadu 2007 ve věci stížnosti č. 61257/00 Vasilev a ostatní proti Bulharsku. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. března 2009 ve věci stížnosti č. 32821/07 Theocharis proti Řecku. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. září 2011 ve věci stížností č. 42666/10 a 61523/10 Havelka proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. října 2004 ve věci stížnosti č. 76802/01 Hradecký proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 5.10.2015].

Rozsudek ESLP ze dne 24. 5. 1991 ve věci Vocaturo proti Itálii , série A č. 206-C. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. března 2006 ve věci stížnosti č. 20252/03 Rázlová proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. května 2004 ve věci stížnosti č. 52859/99 Dostál proti České republice In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 1.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 4. 2006 ve věci stížnosti 50073/99 Chadimová proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 28.11.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. 3. 2003 ve věci stížnosti č. 49476/99 ve věci Krča proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 1.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. června 2004 ve věci stížnosti č. 48446/99 Libánský proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 5.12.2015].

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16.10.2007 ve věci stížnosti č. 40552/02, Vokurka proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 5.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 1.7.1997 ve věci stížnosti č. 26433/95, Torri proti Itálii. [online]. [cit. 2015-10-08]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27.7.2004 ve věci stížnosti č. 27648/95, Pflieger proti České republice [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27.6.1968 ve věci stížnosti č. 2122/64, Wemhoff proti Německu [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 19.2.1991, ve věci stížnosti č. 13324/87, Girolami proti Itálii. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. 2. 1997 ve věci stížnosti č. 19632/92, Guillemin proti Francii. [online]. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. června 2004 ve věci stížnosti č. 50248/99 Králíček proti České republice. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 15.12.2015].

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 1. 2007, ve věci stížnosti č. 51744/99, Kwicień proti Polsku. [online]. [cit. 2015-10-10]. Dostupné z: <http://www.echr.coe.int/>

Nález Ústavního soudu ze dne 7.12.2004 sp. zn. I. ÚS 330/04. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.11.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005 sp. zn. I. ÚS 554/04. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.11.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006 sp. zn. III. ÚS 202/05. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.11.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2006 sp. zn. II. ÚS 535/03. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2007 sp. zn. I. ÚS 603/06-1. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.11.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2007 sp. zn. IV. ÚS 391/07-1. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.11.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 27.9.2007 sp. zn. ÚS 712/06-1. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.11.2015].

Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2008 sp. zn. III. ÚS 471/06-1. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.11.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 23.9.2009 sp. zn. III. ÚS 1094/09-1. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.11.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 6. 2010 sp. zn. I. ÚS 2859/09-1. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 12.5.2014 sp. zn. I. ÚS 4227/12-1. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 11.11.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 14.9.1994 sp.zn. IV. ÚS 55/94. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 17.12.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 27.2.2001 sp.zn. IV. ÚS 55/94. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 17.12.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 22.3.1995 sp. zn. IV. ÚS 173/94. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 17.12.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 25.6.1996 sp. zn. IV. ÚS 154/96. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 12.5.1999 sp. zn. II. ÚS 445/98. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].

Nález Ústavního soudu ze dne 24.11.2005 sp. zn. II. ÚS 168/05. In: CODEXIS ACADEMIA [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid. 30.12.2015].